Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...тэмнай 1921 оной ...брин 21-нээ гарана | № 16 (14038) | 1973 оной январиин 19, пятница | Сэн 2 мүнгэн

РЕСПУБЛИКЫН ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ 1973 ОНОЙ

СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, СССР-эй тогтоһоор 50 жэлэй ойе нэрэтэй түгээр угтаха бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ 1972 ондо хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд республикымнай хүдөө ажахын продукциин абалгаа саашадаа дэлгэрүүлэн байна. Республикымнай гүрэндэ мяха, һү болон үндэгэ худалдаха арадай ажахын түсэб бэелүүлбэ. 1971 онтой сасуулхада, мяха даалгада 8, һү — 3, нооһо — 5 болон үндэгэ — 20 процент ехэ болоо. Колхоз, совхозууд гүрэндэ тараа худалдаха даабарияа бэелүүлжэ, хартаабха, овощ, 1971 оноһоо ехээр худалдаа. Нниитын бүхы түрэлэй малай, шубуудай тоо толгой хараата олошорно, ашаг шэмэ дээшэлһэн байна.

Кабанскын, Прибайкальскын, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Баргажанай, Хяагтын, Хурамхаанай аймагууд олохон колхоз, совхозууд оройо тараанай болон тэжээлэй ургамалнуудай һайн ургаса абаа.

Прибайкальскын, Улаан-Үдын, Мухар-Шэбэрэй болон Бэшүүрэй аймагууд гахай, шубуу үсхэбэрилхэ талаар нилээн амжалта туйлаа, гахайн, шубуунай мяха үйлэдбэрилгэ ехэдхэжэ шадаа.

Тункэнэй, Баргажанай, Хурамхаанай, Захааминай болон Прибайкальскын аймагуудай колхоз, совхозууд һү абалгаа, тэрэниие гүрэндэ худалдалгаа ниилээд дээшэлүүлбэ.

Ээдын, Баргажанай болон Захааминай аймагуудай ажахынууд гүрэндэ нооһо худалдаха социалис уялгануудаа дүүргэбэ.

1972 ондо хүдөө ажахын үйлэдбэрине онһожоруулха, хүдөө ажахын талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн, газар тарилан болон мал ажал эрхилхэ саашадаа һайжаруулха, эрдэмэй болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые колхоз болон совхозуудай үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ тухай ниилээд оролдоло гаргагдаа.

Үнгэрһэн жэлэй дүнгүүдые бүхы талаһаань зүбшэн хэлсэхэдээ, бидэнэр, республикын хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөндэ хабаадагшад, хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ арга боломжонуудые үшөө ехэ гэжэ тоолоно.

Хэдэ хэдэн колхоз, совхозууд севооборотуудые хүсэд нэбтэрүүлээгүй, үрэһэнэй ажахы мууса эмхидхэгдэнэ, уһалуурин газар хангалтагүйгөөр ашаглагдана, газар хүрьһэнэй һалхинһаа, уһанһаа гэмтэлтэй хамгаалха хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Тиигэжэ хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса бага байһан зандаа.

Зарим колхоз, совхозууд малай, илангаяа үнеэдэй тоо толгой түргөөр олошорноогүй, малай ашаг шэмэ бага байжа, малай һубайралгаһаа, адууһа малай үхэл гарзада оролгоһоо ехэ хохидол ушаруулагдана. Олохон колхоз болон совхозуудта продукциин, өөрынь үнэ сэн ехэ, гарзада горитой орогдоно.

Эдэ болон бусад бүхы дутагдалнуудые усадхахын, мүн байгаа арга боломжонуудаа хүсэд һайнаар ашаглаха хэрэгтэ хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй хүсэл зоригые элсүүлхэ шухала.

Газар тарялантай болон мал ажалай продуктнуудые 1973 ондо ехээр абаха, бэлэдхэхэ бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай парти, правительствын уряагаар зоригжоһон бидэнэр, республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, бэедээ нимэ социалис уялгануудые даажа абанабди:

ГАЗАР ТАРЯАЛАНГАЙ ТАЛААР:

1973 ондо адагынь 630 мянган тонно оройо тарья, 180 мянган тонно хартаабха, 22 мянган тонно овощ абажа, 900 мянган тонно бүдүүн тэжээл, 1.000 мянган тонно шүүмэтэ тэжээл бэлэдхэжэ, гүрэндөө адагынь 100 мянган тонно оройо тарья, 30 мянган тонно хартаабха, 21 мянган тонно овощ худалдаад, нниитын адууһа малые тэжээлээр хангаха арга олгогдохо байна. Энээнэй тула гектар бүриһөө адагынь 12 центнер оройо тарья, 95 центнер хартаабха, 160 центнер овощ хуряажа, мүн гектарай 170 центнер кукурузын ногоо, 18 центнер зелёнко, сабшалангай гектар бүриһөө 12 центнер үбһэ абахабди.

Оройо тарьянай, хартаабхын, овощ болон тэжээлэй ургамалнуудай бүри баян ургаса абахын түлөө социалис мүрысөө үүсхэһэн Кабанскын аймагай совхозуудай ажалшадай эдэбхи хэшээлые бидэнэр халуунаар дэмжэнэбди.

Эдэнэр 1973 ондо 28.600 гектар тарилгын га бүриһөө 17,5 центнер оройо тарья, 1.100 гектарай түс бүриһөө 120 центнер хартаабха хуряаха уялга абанхай.

Байгалай совхозой ажалшад гектар бүриһөө 18,7 центнер оройо тарья, Кабанскын совхоз — 18,4 центнер, Байгалай совхозой В. Б. Клеменинэй тракторна бригада гектарай 23 центнер тарья ургуулжа абаха гэжэ шиидэһэн.

Кабанскын совхозой К. С. Хлыстовэй хартаабхашадай звено гектар бүриһөө 180 центнер хартаабха, Байгалай совхозой Тимлюйн овощ ургуулагшадай бригада гектарай 200 центнер огородой эдеэ абаха зорилго урдаа табинхай.

Кабанскын тарьяашадай жэшээгээр Хяагтын аймагай «Родина» колхозой гэшүүд 5.750 гектар дээрэһээ га бүриин 19,6 центнер, тэрэ тоодо уһалагдадаг газар дээрэһээ гектарай 23 центнер тарья хуряаха уялга абаа.

Имнэ ехэ социалис уялгануудые республикын бусад олон колхоз, совхозуудай механизаторнууд болон тарьяашад абаһан байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ ган гасуур болоһоной уршагһаа хаа хаанагүй газарай хүрьһэндэ шииг бага байһаниинь мэдээжэ. Хэдэ хэдэн ажахынуудта тарилга хэхээр хабар, намарай паар бага бэлдэгдэнхэй. Тиимэһээ баян ургаса абахын түлөө хабарай тарилгын бүхы хүдэлмэриие саг соонь, богони болзорто үнгэргэхэ, хүрьһэндэ шииг нэмээхэ, бариха гээшэ шиидхэхы удха шанартай байна.

1973 оной апрелиин 1-һээ оройтуулантгүй бүхы тракторнуудаа, хүрьһэ элдүүрилхэ болон тарилга хэхэ машинануудаа, уһалуури хэхэ техникээ бүрин бэлдэхэ, тэндэ ажаллаха механизаторнуудые хүсэд хүрэхөөр һургахабди гэжэ уялгаяа үгэнэбди.

Энэ болзорто бүхы үрэһөө сэбэрлэжэ, томо жэжээрнь илгажа, тарилгын эрхим шанарта хүргөөд, үрэһэ андалдаха хүдэлмэреэ дүүргэхэбди.

Уһалагдадаг газараа хүсэдөөр, һайнаар ашаглахын тула саһанай хайлажа эхилхэлээр лэ газар уһалха звено болон бригадануудые эмхидхэжэ, тарьялан, сабшалан болон бэлшээри уһалха хүдэлмэридэ колхозниигуудые, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые олоор хабаадуулжа, уһалууриин системэнүүдээр 160 мянган гектар газар ундалуулхабди. Бүлүүр станцинуудай, уһа сасадаг машинануудай болон холбогдодог хоолойнуудай хүсөөр адагынь 21 мянган гектар газар нэмэжэ уһалха байнабди.

Үтэгжүүлгэ һайнаар хэрэглэлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаха. Түрүүшын ээлжээндэ уһалагдадаг газарта минеральна үтэгжүүлгэнүүдые холижо хэрэглэхэ дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, тэрэниие газарта түрүү аргаар оруулхабди. Тарьялан, сабшалан дээрэ 1,4 миллион тонноһоо бага бэшэ наг шэбхэ зөөхэ, тараaха байнабди.

Ургасын түлөө тэмсэлдэ жэжэ божо юумэн байдаггүй гэжэ бидэнэр өөһэдынгөө дүршэл дээрэһээ мэдэнэбди. Тиимэһээ ургамал бүхэндэ хабаатай агротехникын эрилтэнүүдые нарииhаар баримталжа, тарилга хэхэ, тэрэнэй хойноһоо харууһалха эгээн зохид болзорые баримталха, үрэһэ тариха нормо, тэрэниие хэр гүнзэгыдэ тариха эрилтые баримталхабди. Силосэй ургамалнуудые холижо тариха, куузикуе рассадаар тариха талмайе үргэдхэхэ хэмжээнүүд абтаха. Хүрьһэнэй һалхинһаа муудадаг газарта хүдөө ажахын ургамалнуудые һужаатуулан тариха, тарилга хэһэнэй һүүлээр хүрьһыень нягтаруулха болон газарай хүрьһэ хамгаалха бусад хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэ байна.

Ажахы бүхэндэ үрэһэ ургуулжа абаха, мүн кукуруза, хартаабха, овощ болон корнеплодуудые ургуулха ажахын тоосоото бригада болон газараа һайнаар эрхилдэг звенонуудые байгуулжа, ажалыень түрүү аргаар эмхидхэхэ, ажалай түлөөһые хэды шэнээн, ямар шанартай продукци абаһаарнь тогтоохо аргануд хэрэглэгдэхэ байна.

Сабшалан болон бэлшээриин ургаса дээшэлүүлхэ зорилгоор апрель, май һаранууд та сабшалан, бэлшээриин хойноһоо харууһалха габшагай хоёр һара үнгэргэгдэхэ байна. Энэ хоёр һарын туршада лугомелиоративна бригадануудай болон, отрядуудай хүсөөр, малшадай туһаламжаар уһалууриин бүхы системэнүүдые сэбэрлэхэ, заһабарилха, сабшалан саг соонь уһалха хүдэлмэри хэгдэхэ, сабшалан дээрэ адагынь 650 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдажа, 35 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ тараагдаха, хаа-хаанагүй сабшалангай хүрьһэ һайжаруулха, һөөг бургааһанһаа, болдог дэгнүүлһээ, хог боһоо сэбэрлэхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаха, баян ургасатай сабшалан болон һайжаруулагдамал бэлшээринүүд хорёологдохо юм.

1973 ондо уһанай ажахын эмхи зургаануудай болон «Сельхозтехника» нэгэдэлэй лугомелиоративна отрядуудай хүсөөр 23 мянган гектар сабшалан үндэһөөрөө һайжаруулагдаха, мүн 5,6 мянган гектар һайжаруулагдамал бэлшээри хорёологдохо байна.

Тэжээл ехээр бэлэдхэдэг болохынгоо хажуугаар, тэрэнэй шанарые һайжаруулха хэрэгые шухалада тооложо, эрхим шанартай тэжээл бэлэдхэхэ түрүү технологи үсэд нэтэрүүгээр нэбтэрүүлхэбди.

1973 ондо адагынь 50 мянган тонно сенаж, 10 мянган тонно витамин элбэгтэй үбһэ, 13 мянган тонно витамин ехэтэй ногооной болон шэлбүүһэнэй гурил, 60 мянган тонно багсалагдаһан үбһэ бэлэдхэхэбди. Тэжээлэй ашаг шэмэ дээшэлүүлхын түлөө силосэй ногоондо карбамид нэмэлеэхэ, мүн һайнаар ханалагдаһан нүхэн соо эрхим шанартай силос даража, тэрэнээ синтетическэ пленкоор хушаха байнабди.

Трактор болон комбайнуудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, түлишэ болон тоһодолгын зүйлнүүдые, запасной частьнуудые алмаха, техническэ харууһалта болон техникэ заһабарилга ба хадагалха хэрэгые һайжаруулхабди.

МАЛ АЖАЛАЙ ТАЛААР:

Бии байгаа тэжээлээ һайнаар буйлуулһанай, хэрэглэһэнэй ашаар залуу малаа түргэнөөр түлжүүлхэ, адууһа малаа һайнаар бэлшээн, шахан таргалуулха, мүн малаа һайнаар харууһалһанай хүсөөр мал ажалай бүхы продуктнуудые абалгые саашадань дээшэлүүлжэ, 1973 ондо гүрэндөө адагынь 66 мянган тонно мяха, 124 мянган тонно һү, 82 миллион үндэгэ, 6,7 мянган тонно нооһо худалдахабди.

Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха арадай ажахын жэлэй түсэб болзорһоо урид — 1973 оной декабриин 25 хүрэтэр дүүргэгдэхэ. Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойе угтуулан, энэ жэлэй түрүүшын хахадта гүрэндөө 19 мянган тонно мяха, 63 мянган тонно һү, 42 миллион үндэгэ худалдаха уялга малшаднай абанхай.

Зарим аймагууд болон ажахынууд бэедээ бүри дээгүүр социалис уялгануудые даажа абаад байна.

Мухар-Шэбэрэй аймагай малшад 1973 оной түрүүшын хахадта шахан таргалуулагдажа байһан үхэрнүүдэй шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 800 граммһаа бага бэшээр, шахамал гахайнуудай шэгнүүрые 450 граммһаа бага бэшээр нэмээжэ, гүрэндэ 350 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэй үхэр, 100 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэй гахайнууд тушаагдаха. Тэдэнэр үбэлжэлгын үедэ гүрэндөө 1 мянган тонно галуунай мяха, үнеэн бүриһөө 1.350 килограмм һү худалдаха уялга абанхай. «Знамя Ленина» колхозой Дээдэ-Һутайн һү һаалиин фермын коллектив үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1860 килограмм гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 240 килограммаар ехэ һү һааха гэжэ үгэеэ үгөө.

Аймагай хонишодой олохон бригаданууд 100 хонин бүриһөө 100, тэрэнһээ дээшэ хурьгадые түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 3,6—4 килограмм нооһо хайшалха уялга абанхай.

Бодонгуудай болон «Октябрьский» совхозуудай малшад үбэл шахагдажа байһан үхэрнүүдэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 900 граммһаа доошо бэшээр нэмээжэ, гүрэндөө 360—365 килограмм шэгнүүртэй үхэрнүүдые тушаажа, мяха худалдаха түрүүшын хахад жэлэй түсэбые болзорһоо урид — нэгэдэхи кварталда дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхоз 1973 ондо гүрэндэ һү худалдалгые 22 процентээр, нооһо — 16 процентээр дээшэлүүлхэ уялга абаа.

Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября» совхоз гүрэндэ һү тушаалгаяа 1.3 дахин дээшэлүүлхэ гэжэ шиидэ.

Абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхын тула бидэнэр саашадаа нниитын малай тоо толгой олошоруулха, үхэл гарзада оруулхагүй, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, мал ажалда мүнөө үеын технологи, эрдэмэй болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ саг үргэлжэ анхарха байнабди.

Һү һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд үнеэн бүриһөө 1.870 килограммһаа бага бэшэ һү һааха, үнеэн бүриһөө тугал абахын түлөө тэмсэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Һү һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй болон зооветеринарна мэргэжэлтэдэй шухала зорилго юуб гэхэдэ, жэлэй түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, һү һаалиин бүхы фермэнүүдтэ үсэд шангаар ажаллаха, малай харууһалга, эдеэлүүлгые һайжаруулха, үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриие гүримшүүлхэ, һайн һалтарай эмэ тугалнуудые шэлэн абажа, зүбөөр түлжүүлхэ, эмэ хашарагуудые саг соонь үрэжүүлхэ, туғаллаһан үнеэдые удаан болгонгүй үрэжүүлхэ, үнеэдэй һубайралгые усадхажа, һүнэй шанар дээшэлүүлжэ, өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха хэрэг болоно.

Мяхалиг малай фермэ болон гүүртэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд түл түрэсэеэ түргэнөөр томо болгохо, шахан таргалуулха, малаа зундаа һайнаар бэлшээн таргалуулжа, гүрэндэ тушаагдаха үхэрнүүдээ 335 килограммда хүргэхэ уялга абана.

Гахайн фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд эхэ гахайнуудаа хүсэдөөр хэрэглэжэ, 130 мянган поршоонхо абажа, түлжүүлхэ, 9,3 мянган тонно гахайн мяха абаха гэхэ гү, али энэнь 1972 ондо абтаһанһаа 10 процент ехэ байха. Мүн гахай шахан таргалуулха үедөө тэжээлэй гаргашые хороохо, гахайн мяханай өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулхын түлөө оролдохо байна.

Хонин ажалай хүдэлмэрилэгшэд түл түрэсэеэ эмхитэйгээр, гарзагүйгөөр үнгэргэжэ, адагынь 700 мянган хурьга томо болгохо, 1972 онойхиһоо 18 процент ехэ хониной мяха абаха, хонин бүриһөө 3,3 килограмм нооһо хайшалха уялга хараалаа.

Шубуу үсхэбэрилдэг хүдэлмэрилэгшэд адагынь 2 миллион нугаһа, галуу томо болгожо, гүрэндөө 6 мянган тонно шубуунай мяха худалдаха гэхэ гү, али 1972 онойхитой сасуулхада, 15 процент ехэ болгогдохо байна. Эмэ тахяа бүриһөө 200 үндэгэ абажа, бүхыдөө 90 миллион үндэгэн абтаха гэхэ гү, али 1972 ондо абтаһанһаа 9 процент ехэ болохо юм.

Абтаһан уялгануудай амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ хэрэг бүрин түгэс бидэнэрэйл хамтын оролдолгоһоо, шадабариһаа, эмхитэй һайн шударгы ажалһаа дулдыдаха байна гэжэ бидэнэр һайса ойлгонобди. Тиимэһээ бидэнэр ажалдаа саг үргэлжэ габшагайгаар хандаха, бригада болон фермэ бүхэн, колхоз, совхоз бүхэн тогтоогдоһон түсэб, даабаринуудаа саг соонь, хүсэдөөр дүүргэхын хойноһоо шангаар тэмсэхэ, социалис мүрысөөнэй хойноһоо олониитын үргэн ехэ хиналта табиха байнабди.

Бидэнэр, республикын зүблөөндэ хабаадагшад, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлэй даабаринуудые, абаһан социалис уялгануудаа болзорһоо урид бэелүүлхын түлөө хүсэ шадалаа элсүүлхэбди гэжэ КПСС-эй Центральна Комитедые, Совет правительствые найдуулнабди.

ШЭНЭ ТАСС-һОНИН

Л. И. Брежнев НРБ-гэй, ВНР-эй, ГДР-эй, ПНР-эй, СРР-эй, ЧССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдтэй уулзаба

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев НРБ-гэй, ВНР-эй, ГДР-эй, ПНР-эй, СРР-эй, СССР-эй ба ЧССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөндэ хабаадалсахаяа Москва ерээд байһан гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд: Болгариин Арадай Республикын — П. Младеновтай, Венгриин Арадай Республикын — Я. Петертэй, Германиин Демократическа Республикын — О. Винцертэй, Польшын Арадай Республикын — Л. Ольшовскитой, Румыниин Социалис Республикын — Д. Маковескутэй. Чехословакиин Социалис Республикын — Б. Хнеупектэй январиин 16-да Кремль соо уулзаба.

Л. И. Брежнев ба министрнүүдэй хоорондо хани халуун хөөрэлдөөн боложо, уласхоорондын оршомдо, тэрэ тоодо Европодо эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлхын тула социалис оронуудай хани харилсаае саашадань хүгжөөхэ асуудалнууд зүбшэлэгдэһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институтда Ленинэй орден барюулагдаба

Январиин 17-ной үдэр КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институтдай эрдэмтэдэй, научна хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай коллективтэ ехэ һайндэр болобо. Тус институтда Ленинэй орден барюулха баярай суглаан эндэ үнгэргэгдөө. Институтдай коллектив К. Марксын, Ф. Энгельсын, В. И. Ленинэй мүнхэ зохёолнуудые научна ёһоор бэлдэхэ, хэблэн гаргаха, тайлбарилан ойлгуулха хэрэгтэ ехэ габьяануудтай байһанайнгаа түлөө, институтдай анхан тогтоогдоһоор 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Эхэ оронной эгээн дээдэ шагнал хайрада хүртөө.

Институтдай директор, академик П. Н. Федосеев суглаа нээбэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюро суглаанай хүндэтэ президиумдэ ехэ баяртайгаар һунгагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр М. А. Суслов сугларагшадай зүгһөө халуунаар угтагдан, үгэ хэлээ. Үндэр дээдэ шагнал хайрада — Ленинэй ордендо хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, Марксизм-ленинизмын институтдай коллективые КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө үнэн зүрхэнһөө амаршалба.

(ТАСС).

СССР-эй ВЕРХОВНО СҮҮДЭЙ ПЛЕНУМ

СССР-эй Верховно сүүдэй ээлжээтэ пленум һаядаа Л. М. Смирновой хүтэлбэри доро үнгэрөө.

Түсэбэй дүүргэлтэ тухай тоо мэдээнүүдые худалаар нэмээжэ хүргэдэг баримтанууд ба тоосоондо хабаатай ондоо хазагайруулганууд тухай хэрэгүүдээр сүүдэй абадаг хэмжээнүүд тухай асуудалаар СССР-эй Верховно сүүдэй түрүүлэгшын орлогшо В. В. Куликовой элидхэл зүбшэлэгдэбэ. Гүрэндэ харша, СССР-эй арадай ажахыда ехэ хоро хохидол ушаруулдаг нимэ ябуулганuудтай сэхэ шууд тэмсэхэ шухала байһанда пленум сүүдүүдэй анхарал хандуулаа. Энэ мэтын гэмтэ ябадалнуудые «хэрэгсээдэггүй» ушар үзэгдэдэг гэжэ элидхэл дотор тэмдэглэгдэбэ. Гүрэнөө мэхэлһэн зарим тушаалтад, тиимэ гэмтэ ябадал гаргахые тухирагшад ба эмхидхэгшэд заримдаа хэһээгдэнгүй үлэдэг гү, али гэмтэ ябадалай хүшэр хүндые, ушаруулагдаһан газар хохидолые хүсэд хараада абангүй зэмэлдэг ушарнууд үзэгдэнэ. Гүрэнэй тоосоое зорюута хазагайруулһанайнь түлөө тушаалтадые хэһээхээр хараалһан хуулиие шууд хэрэглэхэ шухала байһые, ажал хэрэгтээ ханаггүйгөөр хандадаг, бүридхэл ба тоосоо эмхидхэлгын, түсэбүүдэй дүүргэлтэ хинаха талаар дутуу дунданuудые гаргадаг баримтануудые элирүүлхэ, тэдэниие зайсуулха хэмжээ абаха шухала гэжэ сүүдүүдтэ пленум зааба.

Гэртээ архи хуули бусаар нэрэһэн, худалдаһан ба хадагалһан хэрэгүүдтэ хабаатай сүүдэй хэмжээнүүд тушаа СССР-эй Верховно сүүдэй түрүүлэгшын орлогшо С. Г. Банниковай, Украинын ССР-эй Верховно сүүдэй түрүүлэгшын орлогшо А. С. Кузовкинай, Белоруссиин ССР-эй Верховно сүүдэй түрүүлэгшэ А. Г. Бондаринай элидхэлнүүдые пленум зүбшэн хэлсээ. Дээрэ дурдагдаһан гэмтэ ябадалнууд архидалга ба алкоголизм тараалгада туһа хүргэдэг туладаа, обществодо ехэ аюултай, тиимэһээ союзна республикануудай хуулинууд дотор заагдаһанай ёһоор, тэдэ гэмтэ ябадалнуудтай тэмсэлээ улам шангадхаха шухала гэжэ пленумэй тогтоол дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

Сүүдэй ябуулгатай холбоотой бусад хэдэн асуудалнууд пленум дээрэ харагдаа.

Пленумэй хүдэлмэридэ СССР-эй Генеральна прокурор Р. А. Руденко, СССР-эй юстициин министр В. И. Теребилов хабаадаба.

(ТАСС).

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

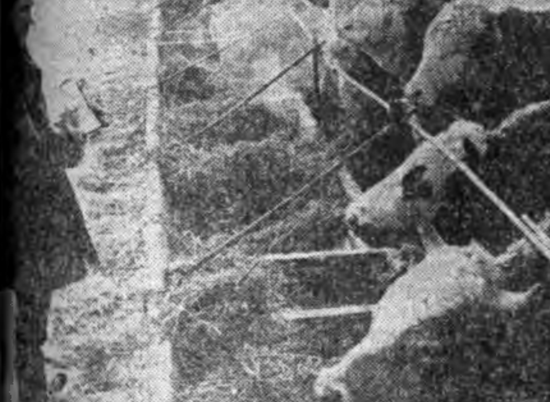
НҮХЭР А. А. КИСАРИНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадта үни удаан саг соо һайнаар хүдэлһэнэйнь, коллективэйнгээ нниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай шанаржуулгын фабрикын начальник Кисарин Алексей Алексеевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй Грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1973 оной январиин 15.

Оренбургын областиин Ленинэй орденто Магнитогорскын нэрэмжэтэ совхозой хоёрдохи отделениин коллектив гүрэндэ мяха тушааха 1972 онойнгоо түсэбые үлүүгээр дүүргэээ. Эндэхи малшадай түхэреэн жэл соо шахан таргалуулһан 648 хашарагууд бүхыдөө 2910 центнер татаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шахан таргалуулагдажа байһан хашарагуудта тэжээл хубаарилга.

ТАСС-ай фотохронико.

ЗҮҮН ЗҮГЭЙ НЮТАГУУДТАХИ ГАЗАР ТАРЯАЛАНГЫЕ АШАГ ТҮГЭСӨӨР ХҮГЖӨӨХЭ

РСФСР-эй зүүн районуудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй агрономическа зүблөөн

РСФСР-эй зүүн тээхи районуудай колхозууд, совхозуудта оройо тарья, малай тэжээл саашадаа бүри ехээр ургуулжа абадаг болохо хэмжээнүүд тухай нүхэр Синягинай элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ январиин 16-най үдэшын заседани дээрэ үргэлжэлһэн байна.

— Муу уларилтай 1972 ондо Сибириин тарьяашадай гаргаһан онол шадабариие КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй үндэрөөр сэгнэһэндэнь омогорхонобди, — гэжэ Томскын хүдөө ажахын туршалгын станциин директор, Социалис Ажалай Герой Л. Д. Анохин хэлэбэ. — Эдеэ хоолой зүйлнүүдые нютагтаа үйлэдбэрилэн, областиин хүн зоной улам ургажа байгаа эрилтэ хэрэглэмжые гол продуктнуудаар хангахын тула шухала бүхы юумэ томскынхид хэжэ байна гэбэ. Мал ажалай онһожоруулагдамал томо фермэнүүдые байгуулха хүдэлмэри облость дотор үргэнөөр ябуулагдана. Промышленна технологи хэрэглэһэнэй үндэһөөр һү, мяха ехээр абахын тула, мал хододоо һайнаар эдеэлүүлхэ, тиимэһээ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ шухала байна. Манай станциин тодорхойлон хараалһан һанамжа дурадхалнууд зунай хүйтэбэр, богони сагташье кукурузын элбэг ехэ ургаса абаха, эрхим шанартай силос дараха арга олгоно. Тиимэ һанамжа дурадхалнуудые Томскын колхозууд, совхозууд амжалтатайгаар хэрэглэдэг болонхой.

Амарай областиин «Приамурье» гэжэ Ленинэй орденто колхозой түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат В. И. Рафальский үгэ хэлэхэдээ, газарайнгаа гектар бүхэниие ашагтайгаар хэрэглэхэ, үрэжэлыень, тарилгын талмайн хубааралгые улам һайжаруулха асуудалнуудта колхозниигуудай ба мэргэжэлтэдэй гол анхарал хандуулагдана гэжэ мэдээсэбэ.

Оройо тарья саашадаа бүри ехээр ургуулан абаха гээшэ хүдөө ажахын үмэнэ Коммунис партиин табиһан гол зорилгонуудай нэгэн болоно. Соя, шэниисэ, тэжээлэй ургамалнуудые ехээр ургуулжа абалга — Алас-Дурнадахи нютагуудай. барайгар ехээр ургуулжа абалга — Примориин хизаарта шиидхэгдэхэ шухала зорилго болоно, — гэжэ Алас-Дурнын эрдэм-шэнжэлгын институдай директор, ВАСХНИЛ-ай академик Г. Т. Казьмин тэмдэглээ.

Челябинска областиин Ленинэй орденто «Петропавловский» гэжэ совхозой ахамад агроном С. П. Красюк үгэ хэлэхэдээ, хүдөө ажахыгаа саашадань хүгжөөлгын талаар парти, правительствын гаргаһан шиидхэбэринүүд совхозой хүгжэлтэдэ ехээр нүлөөлөө гэжэ тэмдэглэбэ. КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленумэй һүүлээр газар тарьялангаа бүри болбосоноор эрхилхэ, оройо тарья ехээр ургуулжа абаха холын хараата нэгэдхэмэл түсэб манай ажахыда зохёогдоо һэн. Севооборотуудые бии болгохо ба дэлгэрүүлхэ, газарай хүрьһэ элдүүрилгын түрүү аргануудые нэбтэрүүлхэ, үрэһэнэй ажахы эмхидхэхэ. ажалай түлөөһэ улам һайжаруулха асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдаһан байна.

Тюменскэ областиин «Емуртлинский» гэжэ совхозой директор А. Д. Нохрин сенаж ойрын жэлнүүдтэ малай гол тэжээл болохо байха, гээд этигэнхэйбди гэнэ. Сибириин зунай уларилда клеверые үбһэн болохоор хуряажа абаха бэрхэтэй, тиимэһээ тэрэниие сенаж лэ болгодогбди. Иимэ тэжээл бэлэдхэхын тула манай совхоздо тусхай звено эмхидхэгдэнхэй. Тэрэнэй мэдэлдэ «ЖВН-4» гэжэ жатканuудтай «СК-4» түхэлэй хоёр комбайн, «Беларусь» маркын 6 трактор, үбһэ хэршэхэ 2 машина, сенаж суглуулха ба ашаха 3 машина, арбан хоёр прицеп бии гэбэ.

Удаа тээнь Красноярска хизаарай «Енисейский» совхозой комбайнер, Социалис Ажалай Герой И. А. Недобитков үгэ хэлээ. Манай совхоз үнгэрэгшэ жэлдэ барагургаса туйлажа, 9.340 гектар тарилгынгаа га бүриһөө 22.8 центнер оройо тарья абаабди. Гүрэнэй амбаарта 8.500 тонно тарья тушааха түсэбтэй аад, 13.300 тонно оруулагдаа.

Механизаторнуудай даадаг техникээ үндэр бүтээсэтэйгөөр хэрэглэһэнэй ашаар иимэ амжалта туйлагдаа гэжэ тэмдэглэбэ.

Хужармаг газар Баруун-Сибириин нэлэнхы ехэ дайдые эзэлдэг юм. Тэрэниие урдань «хаясаанай» газар гэжэ тоолодог байгаа. Новосибирскэ областиин «Блюдчанский» совхозой хээрын сабшалан тиимэл газарнуудта байдаг. теэд тэдэмнай хаягдаагүй, харин ажахын хэрэглэмжэдэ улам ехээр элсүүлэгдэнэ. Совхозой директор В. М. Кобыляк эндэ үгэ хэлэбэ. Хужармаг хүрьһэ шанаржуулхадаа, түбхын түрүүн тэндэхи уһа шииг ба агаарай бүридэл улам һайжаруулха зорилго табидагбди гэбэ.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

ЗҮҮН ЗҮГЭЙ НЮТАГУУДТА БАЯН УРГАСА АБАХА

РСФСР-эй зүүн районуудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй агрономическа зүблөөн дээрэ ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин Президиумэй түрүүлэгшэ, ВАСХНИЛ-ай академик И. И. СИНЯГИНАЙ хэhэн элидхэлhээ

1972 оной хүдэлмэриин үрэ дүн тушаа тогтохо зуураа ехэ ороохо таряанай түлөө тэмсэлдэ манай арад илалта туйлажа гараа гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Хэнэйшье мэдэhээр, 1972 оной үбэл хэдэ хэдэн районуудта саhагүй байhан ушарhаа үзэгдөөгүй ган гасуур тохёолдоhон байна. Сибирьтэ, мүн Ураалда байгаалиин уларил зундаа тиимэ муушье бэшэ байха мүртөө ургамалнуудай ургалта нэгэ бага унжагайрууланhан, намартаа таряашадай хүдэлмэридэ тон ехэ бэрхэшээл тохёолдуулhан гэшэ. Ехээр ороhон хура бороо ба эртэ ерэhэн хүйтэн таряанай эдеэшэлгэдэ hаад ушаруулhан. hүүлээрнь ургуулагдаhан ургаса хуряахын тула айхабтар ехэ хүшэ хүлэhэн гаргагдаhан байха юм.

Мэргэжэлтэд болон механизаторнууд ехэхэн эдэбхи үүсхэл ба ухаалан зохёолго гаргаhан гэшэ. Хэбтэhэн таряа хуряаха, жатка, комбайн, автотранспорт, ороохо хатааха тухеэрэлгэнүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха талаар ашаг үрэ ехэтэй хэдэн олон үнэтэ дурадхал оруулагдаа.

Олохон газарта таряа хуряалга дээрэ ажалай эмхидхэлэй талаар мүнөө үеын онол арганууд хэрэглэгдээ. Социалис мүрысөөн үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлэгдэжэ, үрэ дүнгынь олондо ойлгуулагдажа байгаа.

КПСС-эй ЦК болон Советскэ правительство Сибирь ба Ураалай таряашадта али болохо ехэ туhаламжа үзүүлhэн гэшэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй эдэ районуудта ерэжэ, таряашад, механизаторнууд, мэргэжэлтэд болон эрдэмтэдтэй уулзажа үнэн зүрхэнhөө хөөрэлдэhэн ба зүбшэл заабари үгэhэн ушар элсүүлхы айхабтар ехэ удха шанартай байhан.

Энэ туhаламжын ашаар, колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй шэн зоригто ажалай ашаар, промышленностиин ба арадай ажахын бусад hалбаринуудай хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай ехэ туhаламжын ашаар оронойманай хүдөө ажахы 1972 ондо тохёолдоhон ехэхэн бэрхэшээлhээ гаража шадаа.

Үнгэрhэн жэлэй байгаалиин иимэ хүшэр хүндэ эрхэ байдалда манай ороной 168 миллион тонно ороохо таряа хуряажа абаhан ушар хадаа нэн түрүүн хүдөө ажахын материально-техническэ баазын горитойгоор бэхижүүлэгдэhэнээр ба газар таряалангай горитойгоор хүгжөөгдэhэнөөр тайлбарилагдана.

Бидэнэр, эндэ сугларhан хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, туйлагдаhан энэ амжалтада бидэнэйшье аша габъяа, ажалаймнай хубита бии гэжэ хэлэхэ, омогорхохо эрхэтэйбди. СССР-эй 50 жэлэй ой тухай хэhэн элидхэл соогоо КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневэй манай хэhэн ажалда үндэр сэгнэлтэ үгэhэндэнь, манай эрхим хүнүүдэй ажалые правительствын үндэр шагналаар тэмдэглэгдэhэндэнь бидэнэр баясанабди. Гэхэ зуура энэ ушар бидэнние ехэ юумэндэ уялгална гэжэ бидэнэр мэдэнэбди.

hүүлэй арбан жэлэй туршада Баруун Сибириин хүдөө ажахын валовой продукци 20 процентээр, Зүүн Сибириин — 36 процентээр, Алас-Дурна зүгэй — аяар 66 процентээр дээшэлhэн байха юм. Зарим томо районуудта хүдөө ажахын продукциин мүнөө дээрээ хэрэгтэй хэмжээнhээ багаар абтажа байhан ушар бидэнние хангахагүй байна. Россин Федерациин зүүн зүгэй районууд эдеэ хоолой зүйлнүүдээр өөhэдыгөө гүйсэд хангахаhаа байха, ниитын хэрэглэмжэдэ хүдөө ажахын продукци ехээр үгэхэ дүүрэн арга боломжотой. Ушар нимэhээ юhэдэхи табан жэлэй туршада зүүн районуудта хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ республикын дунда зэргын хэмжээнhээ дээгүүр болгогдохо ёhотой.

Табан жэлэй шиидхэхы жэл болоhон энэ ондо хэгдэхэ хүдэлмэриин үрэ дүнгүүд бидэнэй урда табигдаhан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ удха шанартай байха. Тиимэhээ РСФСР-эй зүүн областьнуудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай Кубаниин таряашадай үнэтэ үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, мүнөө 1973 ондо абаhан уялгануудаа, тэдэнэй бэелүүлхэ арга замуудые анхарал ехэтэйгээр зүбшэн хэлсэжэ байна. Тэдэнэр гансахан үнгэрhэн жэлэй хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые анхаралдаа абана бэшэ, энэ жэлдэ хэрэглэгдэхэ агротехникын онсо илгаануудые хараада абалсана.

Алтайн хизаарта, жэшээнь, шииг нойто суглуулжа зүбөөр хэрэглэхэ, тэрэшэлэн буртаг үбhэнтэй тэмсэл хэхэ, уhа, hалхинhаа газарай хүрьhэ аршалха, шаблаагүй плугаар газар хахалха гэхэ мэтэ хэмжээнүүд үндэр ургаса абаха хэрэгтэй шухала арга нүхэсэл мүн болоно. Хизаар дотор 4 миллионhоо дээшэ тонно органическа үтэгжүүлгэ поли дээрэ гаргагдаа, үрэhэ хүрэнгэдэ хэрэгтэй хэмжээнэй ороохон хаагдажа, тарилгын шанарта хүргэгдэнхэй. Машина техникэ заhабарилга, механизаторнуудай hуралсал түлэг дундаа ябажа байна. Гэбэшье бүхы хизаар болон областьнуудта энэ хэрэгэй нимээр табигдаагүй байhанние халагламаар. Область, хизаар, район, колхоз болон совхоз бүхэндэ техникые саг соонь, hайн шанартайгаар заhабарилхын, дутуу байhан үрэhэ хүрэнгээ оложо абаад, тарилгын шанарта хүргэхын, үтэгжүүлгэ бэлдэхэ ба поли дээрэ гаргахын тула бүхы хэмжээнүүдые абаха шухала. Ороохо таряа ургуулан абаха талаар хараалагдаhан хэмжээнүүдые заатагүй бэелүүлхын тула таряанай талмайн бүридэл болон бусад хэмжээ ябуулгануудые тодорхойлхо хэрэгтэй. Эдэ хэмжээ ябуулганууд зүүн районуудай, мүн бүхы ороноймнай гансахан эдеэ хоолой бэшэ, мүн тэжээлэй балансые горитойгоор бэхижүүлхэ арга олгохо байна.

Элидхэлшэ саашань хэлэхэдээ малай үбэлжэлгые үнгэргэхэ талаар ажахынуудай түрүүшын ээлжээнэй зорилгонууд дээрэ тогтобо. Байгаалиин таагүй эрхэ байдалтай тохёолдобошье, Баруун Сибириин экономическа районой колхоз, совхозууд нёдондо жэлэйхиhээ ехэ үбhэ, сенаж болон үбhэнэй гурил бэлдэжэ абаа. Энэ районой ажахынуудта гансахан силос нёдондо жэлэйхиhээ 2 миллион тонноор багаар бэлдэгдээ. Тиимэhээ хамаг тэжээлээ ашагтай зүбөөр гаргашалха ба мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ зорилго табигдана.

Зүүн Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй экономическа районуудай ажахынуудта бэрхэшээлтэ байдал тохёолдонхой. Эндэ мал ажал дээрэ бүхы тэжээл ба илангая бүдүүн тэжээл ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхын тула шухала хэмжээнүүд абтаха ёhотой. Малай бүдүүн тэжээлые термохимическэ аргаар уридшалан болбосоруулхада тэжээлэй шэмэ шүүhэн хоёр дахин дээшэлнэ. Мүнөө совхозуудай үхэр малай 23065 фермэдэ тэжээл бүйлүүлхэ цехүүд хүдэлнэ, эдэ цехүүдтэ тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ бүхы hолоомоной 80 процентые болбосоруулжа болохо юм. Гэбэшье энэ асуудалда хаа хаанагүй шухала анхарал табигданагүй.

Холимол тэжээлнүүдтэ белок ехэтэй, витаминтай ба минеральна холисотой зүйлнүүдые нэмэжэ, ашагтай зүбөөр хэрэглэхэ, мал ажалай ашаг шэмые доошолуулхагүйн, малаа, илангаяа эмэ мал гарзада оруулхагүйн түлөө оролдохо хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха ёhотой. 1973 ондо хүдөө ажахын ургамалнуудай үндэр баян ургаса абаха талаар хэмжээ ябуулгануудые хараалхатай хамта малай тэжээлэй баазые бэхижүүлхэ хэмжээнүүдтэ анхарал табигдаха зэргэтэй.

Энэ жэлдэ ороохо таряа ба тэжээл ехээр ургуулан абахын тула ямар арга боломжо хэрэглэхэ ба юу хэхэ ёhотойбибди? Мүнөө ажахы бүхэндэ таридаг ургамалнуудайнгаа сортнуудай хэр зэргэ аша үрэтэй байhаниис тодорхойлжо, тэрэ үндэhэ hуури дээрэ тарилгын талмайн бүридэлые тодорхойлхо шухала. Тиихэ зуураа ороохото ургамал таридаг полиингоо хубаарние шэнэдхэн hайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха.

Энэ талаар нэгэ иимэ жэшээнүүдые харуулхада болоно. Баруун Сибириин экономическа районды, госсортучастогуудай 1966—1970 онуудай тоо, баримтануудаар, хабар таригдаhан шэниисын дунда зэргын ургаса гектарhаа 16.6 центнер, намар таригдаhан хара таряанай ургаса — 19.4, ешмээн — 19,0, обёос гектарай 20,4 центнер болоно. Гэбэшье зарим область болон районуудта иимэ ургаса тогтууритай hайнаар абтанагүй. Жэшээнь, Тюменскэ областиин сортучастогуудта хабар таригдаhан шэниисын дунда зэргын ургаса нэгэ гектарhаа 23.5 центнер байхада, намар таригдаhан хара таряанай ургаса оройдоол 21,5, ешмээнэй — 21,6, обёосой — 19.4 центнер байха юм. Алас-Дурна зүгтэ ешмээнэй ургаса шэниисэ болон обёосые (тус тустаа 20.3, 17.8, 17,1 центнер гектарhаа) холо ахина. Приморско хизаарта обёос ургасынгаа талаар түрүү hуури ээлжэ, ешмээние нэгэ центнерээр ахина, 6,5 центнерээр хабар таригдаhан шэниисэhээ үлүүлнэ. Ушар нимэhээ ороохото ургамалай полиин хубаарилые ямар нэгэ уялгата ёhоор тогтоохо гэшэ буруу болоно.

Эндэ миил юрэнхы зүбшэл үгэжэ болоно: тарилгын полинуудай бүридэлдэ ороохото ургамалнуудай хэмжээе бага болгонгүйгөөр, эдеэ хоолой гол ургамал — шэниисэдэ анхаралаа hуладхангүйгөөр намар таридагдаг хара таряанай ба тэжээлдэ хэрэглэгдэдэг ургамалнуудай, ешмээн болон обёосой тарилгые үргэдхэхэ хэрэгтэй. Область ба район бүхэнэй эдеэ хоолой ба тэжээлэй баланснуудта дүтэрхыгөөр, нютагай дүй дүршэл хэрэглэн, эдэ асуудалнуудые район, колхоз, совхоз бүхэндэ тодорхойгоор шиидхэхэ ёhотойбди. Олохон районууд болон бүхэли областьнуудта ороохото ургамалнуудай тарилгын хубаарилые шэнэдхэн hайжаруулhанай ашаар энэ жэлдэ ороохо таряанай ургасые 10—15 процентээр дээшэлүүлхэ аргатайбди гэжэ мүнөө найдамтайгаар хэлэжэ болоно. Тэжээлэй балансда белогтой зүйлэй дутамаг байhан дээрэhээ бобово ургамалнуудай тарилга үргэдхэхэ хэрэгтэ анхарал табиха баатай болонобди.

Ороохото олон бусад ургамалнуудай сортые hайжаруулhанай ашаар ехэ юумэ туйлажа болоно. Баян ургаса абаха хэрэгтэ ургамалай сортын ямар үүргэ дүүргэдэг байhанние харуулhан жэшээнүүд дээрэ элидхэлшэ тогтоо. Тодорхойлон хэлэбэл, Буряадай туршалгын станциин бии болгоhон «Онохойская—4» сортын шэниисэ мүнөө Буряадай республикын энэ ургамалай тарилгын бүхы талмайн 70 процентые эзэлхэhээ гадна, Шэтын областьдо ехээр таридагдаг боложо байна. Энэ сортын ургаса урдань эндэ таригдажа байhан «Лютесценс-62» сортые гектарай 2,5 центнерээр үлүүлнэ. Гансахан Буряадай республикада шэнэ сортын шэниисэ тарилгаhаа жэл бүри абтадаг олзо 5,5—6 миллион түхэриг болоно.

Красноярска хизаарта hайн үрэ дүн харуулаад, мүнөө улам ехээр таригдажа байhан шэниисын сортнууд гэбэл «Скала», «Бирюсинка», ешмээнэй «Красноярский-1», обёосой «Орёл» ба «Сизу» гэhэн сортнууд. Баруун Сибирьтэ шэниисын «Новосибирская-67» гэжэ сорт бии болгогдоод мүнөө гүйсэд нютагжанхай.

Манай олохон районуудай ажахынуудта ороохото ургамалнуудай илангаяа шэниисын орой, эртэшье эдеэшэдэг сортнуудые тариха дүршэлтэй бологдоо. Ингэжэ эдэ ургамалнуудай хуряалгын агротехническэ болзорые hунаажа, ороохонойнь айража унаха ушарые зайсуулха, тэрэшэлэн ороохо таряа хуряалгые зарим жэлэй байгаалиин эрхэ байдалhаа дулдыданги байлгые багадхаха арга олдоно. Эдэ ушарта техникэ hайнаар ашаглаха аргатай бологдоно.

Элидхэлшэ сортнуудые шэнэлхэ ба hэлгэхэ асуудал тушаа хэлэхэ зуураа, үрэhэ бии болгодог селекционно научна зургаануудай үсөөн байhан ба туйлай ехэ талмай дээрэ ороохото ургамалай таридагдаг тушаа тогтоод, научна зургаануудай хүтэлбэри доро ажаллаад эрхим hайн сортын үрэhэ үгэдэг колхоз, совхозуудай тоо олошоруулха шухала гэжэ тэмдэглэбэ. Тэрэнэй ашаар селекционно эрдэмэй туйлалтануудые түргөөр ашаглаха ба үнэтэй сортын үрэhэнэй страховой фондынуудые ехээр, түргөөр байгуулха арга олдоно.

hүүлэй жэлнүүдтэ Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй колхоз, совхозууд, хүдөө ажахын органууд ажахы доторой газар эсхэмжэлэн ашаглалга, газараа эмхи гуримтай болгохо, агротехникэ hайнаар хэрэглэхэ талаар горитой хүдэлмэри хээ гэжэ нүхэр Синягин тэмдэглэбэ. Алтайн хизаарай, Кемеровскэ, Новосибирскэ, Омско, Курганска ба Челябинска областьнуудай ажахынуудта севооборотууд амжалтатайгаар хэрэглэгдэнэ, эндэ хахалагдадаг газарайнь 92—98 процент севооборотто оруулагдана.

Гэбэшье олохон ажахынуудта севооборотуудые хэрэглэлгэ тэрээндэ оролгоhоо ехээр гээгдэжэ ябана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Ажахынуудай газарые севооборотто оруулха, севооборотуудаа түргөөр ашаглаха гэшэ колхоз, совхозуудай нютагай хүдөө ажахын органуудай агрономууд болон хүтэлбэрилэгшэдэй зорилго мүн. Тэрэнэй ашаар газар таряалангай ашаг үрэ бүхыдөө дээшэлхэ байhаниинь мэдээжэ.

Севооборот соо хараалагдаhан паарай удельнэ хэмжээн ба хахалалга тушаа асуудалда онсо анхарал табигдана. Манай hанамжалhанай ёhоор, шииг нойтоор бага бүхы районуудта сэбэр паар хадаа газар таряалангай зайлашагүй нэгэ хуби байха ёhотой. Сэбэр паарай ашаг үрэ ехэтэй байhые СИБНИИСХОЗ-ой иимэ баримтанууд гэршэлжэ үгэнэ: дунда зэргээр 22 жэл соо (1947—1968 онууд) сэбэр паар дээрэ таригдаhан шэниисын ургаса 1 гектарhаа 17,9 центнер, үтэгжүүлгэ оруулгатайгаар намарай паар дээрэhээ арайхан 12.3 центнер хуряагдаhан байна.

Ган гасуурта дайргадагагүй районуудта, буртаг үбhэгүй газарта ургамалаар ээлэгдэhэн паар экономическа талаараа аша үрэ ехэтэй байдаг. Красноярска хизаарта сэбэр паарые хабар таридагдаг ургамалаар ээлэгдэдэг паараар hэлгэхэдэ хойто жэлдэнь таригдаhан шэниисын ургасада муугаар нүлөөлнэгүй, харин тэжээлэй ургамалай горитойхон ургаса нэмэжэ абаха арга олгоно.

Тарилгын талмайн хубаарилые шэнэдхэн hайжаруулга ороохо таряанай ба бусад ургамалай ургасые дээшэлүүлхэ шухала арга нүхэсэл боложо үгэнэ. Тиихэ зуураа севооборот бэелүүлхын хажуугаар газарай хүрьhэ hайнаар элдүүрилгэ, ургамалай хойноhоо hайнаар харууhалха хэрэгтэй байhанние мартажа болохогүй. Ондоогоор хэлэбэл, агротехникын хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Севооборот дотор олон жэлэй ногооной hуурииень шэлэн олохо, зүйл болон удельнэ хэмжээень тодорхойлго — шухала асуудал. Зүб агротехникээр олон жэлэй ногоо тарилга малай тэжээл элбэгжүүлхэ хэрэгтэ туhалжа, үбhэ, сенаж болон үбhэнэй гурил горитойгоор абаха арга олгоно. Хаа хаанагүй хүсы үбhэн hайнаар ургуулагдана, олохон районуудта — клевер, «костер безостый» гэжэ ногоонууд, гандадаг районуудта — үндэhэ багатай хяаг, хужартай газарта — донник гэжэ ногоон муу бэшээр ургадаг. Тэжээл бэлэдхэлгэдэ бии байhан эдэ арга боломжонуудые хүсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ шухала. Тэрэнэй тула ногооной үрэhэ ехээр абадаг болохо айхабтар шухала хэрэг мүн. Ногооной үрэhэн гансахан тэжээл бэлэдхэлгэдэ хэрэгтэй бэшэ, харин hайжаруулагдаhан бэлшээридэ баhал хэрэгтэй. hайжаруулагдаhан бэлшээри, илангаяа уhалагдадаг бэлшээри эмхидхэлгэ экономическа ехэ аша үрэ үгэдэг байhыень Челябинска ба Новосибирскэ областьнуудай, Алтайн хизаарай ба бусад районуудай дүй дүршэл харуулна.

Газар элдүүрилгэ ба газар таряаланда газарай хүрьhэ аршалха гурим нэбтэрүүлхэ асуудалда элидхэлшэ ехэхэн анхарал хандуулаа. ВАСХНИЛ-ай академик А. И. Бараевай дурадхаhан газарай хүрьhэ элдүүрилхэ гурим Сибирь болон Ураалай саадахи олохон районуудта ехэ удха шанартай. Тэрэ гурим хадаа газарай хүрьhые hалхинhаа хамгаалха ба газарай хүрьhэндэ шииг нойто бариха хэрэгтэ зорюулагданхай. Энэ гуримай шухала нэгэ арга — ВАСХНИЛ-ай хүндэтэ академик Т. С. Мальцевай дурадхаhан шаблаагүй плугаар газар хахалха арга олохон ажахынуудта амжалтатайгаар нэбтэрүүлэгдэнхэй.

Ган гасуурта нэрбэгдэдэг районуудта энэ арга хэрэглэхэ ушар газарай хүрьhэндэ байhан шииг нойтые бариха ба үндэр ургаса абаха арга олгоно.

Зонын элдэб районуудай газарай хүрьhэнэй hалхинда үлеэлгэжэ, уhанда нуража, муудалгые зайсуулха хэмжээ ябуулганууд нютагай байдалда тааруугаар зарим тэды хубилгагдажа болохо. Гэхэ зуура, газарай хүрьhэ хамгаалхын ба шииг нойто сугларуулхын тула, таряанай узуур үлөөхөөр, хүрьhэ урбуулангүй газараа элдүүрилхэ, хүрьhэнэй муудалгатай тэмсэхэ тусхай сеялкэнүүдээр тарилга хэхэ, ургамалнуудые зурууд зуруудаар тариха, паарнуудта дабхар тарилга хэхэ, уhан ба hалхинhаа ехээр муудаhан газарнуудта ногоо ургуулха гэшэ гол шухала ябуулга болоно.

Газарай хүрьhэ хамгаалха хүдэлмэри hүүлэй жэлнүүдтэ Сибириин талата районуудай колхозууд ба совхозуудта үргэнөөр дэлгэрээ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энээнтэй дашарамдуулан, Алтайн хизаарай ажахынуудта хэгдэжэ байгаа ехэ хүдэлмэри тэмдэглэхые хүсэнэб. Бүри 1967 ондо Алтайн хахалагдадаг 1,5 миллион гектар, 1971 ондо — 2,8 миллион гектар газар плоскорезүүдээр элдүүрилэгдэhэн аад, харин 1975 ондо 3,5 миллион гектар, бүхы хахалагдадаг газарай хахадынь тэрээгээр элдүүрилэгдэхэ гэжэ хараалагданхай.

Гэхэ зуура, газарай хүрьhэ хамгаалха хүдэлмэри Алтайн ажахынуудтахидал адли үргэн ехээр Сибирьтэ хаа хаана эрхилэгдэнэ гэжэ хэлэхын аргагүй. Иимэ арга Омско, Челябинска, Новосибирскэ областьнуудта, Красноярска хизаарта үшөөл хэрэглэгдэнэгүй.

Газар hайжаруулха тухай хэлэхэдээ, хужармаг газарнууд тухай дуугай үнгэржэ болохогүй байна. Манай районуудта 10 миллион үлүүтэй гектар тиимэ газар бии. Иимэ газар олонхи ушарта барандаа шахуу орхигдошоhон байдаг. Юундэб гэхэдэ, гектар бүриhөөнь оройдоол 2—3 центнер үбhэн ногоон абталаг байха юм. Гэхэ зуура, ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин институдуудай шэнжэлгэнүүдhээ харахада, тэндэ тусхай элдүүрилгэ, гипсовани хэhэнэй үндэhөөр урэжэл hайнтай, хахалагдадаг газар гү, али сабшалан болгожо болохо байна. Новосибирскэ областиин 5,5 мянган гектар талмай дээрэ зохихо технологи хэрэглэhэнэй ашаар гектар бүриhөөнь 3-hаа 16,1 центнер хүрэтэр үбhэ ногоо хуряажа абадаг болоо. Тэрэнэй гаргаша хоёр жэлэй турша соо харюулагдаа.

Олон жэлэй дүй дүршэлhөө харахада, уhа шиигээр дутамаг районуудта саhа ехээр тогтоохо шухала байна. Тиихэдэ полиин шииг нойтоной хэм хэмжээн эрид hайжарна. Жэшээлэн хэлэбэл, СИБНИИСХОЗ-ой хабаатай Ново-Уральска ажахыда уhа шиигэй нөөсые гектар бүриин 75,4 миллиметрhээ 124,4 миллиметр хүрэтэр (саhанай түхэлтэйгөөр) нэмээхэ, тайлбарилан хэлэбэл, 1,5 дахинhаа ехээр нэмээхэ арга олгоо. Эрхүүгэй хүдөө ажахын станциин дүй дүршэлhөө харахада, саhа тогтооhоной ашаар хабарай шэниисын ургасань гектар бүриин 5,8 центнерээр нэмэhэн байна. Тэрээнhээ гадна, хүрьhэн соохи шииг нойтые элбэгжүүлхэдэ, тараагдадаг үтэгжүүлгын ашаг үрын нилээд нэмэдэг байhые hанаха хэрэгтэй.

Сибириин ба Алас-Дурнын нютагуудтахи буртаг үбhэнүүдтэй, ургамалнуудай үбшэн ба хоротонтой тэмсэл илангаяа шухала байна. Энэ асуудал хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулгануудаар шиидхэгдэнэ. Хуряалгын hүүлээр лущени хэхэ, газарай хүрьhэ урбуулангүй хахалха, овсюкгүй хэхын тула тарилгын урда тээхи хабарай элдүүрилгэ хэхэ гэхэ мэтэ хүдэлмэри буртаг үбhэнтэй тэмсэхэ аргануудай тоодо ороно. Гербицидүүдые агротехническэ хэмжээ ябуулгануудтай тааралдуулан хэрэглэбэл, үрэ ехэтэй, гол арга болодог байха юм.

Газар шанаржуулан hайжаруулха асуудалнуудта элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр тогтобо. Энэ табан жэлэй турша соо Сибирь ба Алас-Дурнада 230 мянган гектар уhалагдадаг газар, 624 мянган гектар хатаагдамал газар ашаглалгада оруулха ёhотойбди. Энэмнай 1966—1970 онуудайхитай жэшэбэл, тус тустаа 3.2—2.2 дахин ехэ байна. Приморско ба Хабаровска хизаарнуудай, Амурска, Новосибирскэ, Томско ба Тюменскэ областьнуудай ажахынуудта мелиорациин талаар эгээн ехэ хэмжээтэй хүдэлмэри хэгдэхэ болоно.

Приморско хизаарай «Жемчужный» гэжэ совхоз, Алас-Дурнын барайгарай станци уhалагдадаг газар шадамараар ашаглалгын жэшээ харуулна. Эндэ жэл бүри барайгарай баян ургаса абадаг юм. Тон муу уларилтай байhан 1972 ондошье гектар бүриhөөнь 45 центнер ургаса абтаа. Амурска областиин «Приамурье» гэжэ колхоз хатааhан газараа hайнаар ашаглана. Эндэхи таряашад 10 мянга гаран гектар талмайн га бүриhөө жэл бүхэндэ 20—22 центнер ороохо таряа, 13—15 центнер сойяын ороохо абадаг байна.

Хүдөө ажахын зургаанууд, колхозууд болон совхозууд шанаржуулагдан hайжаруулагдаhан газарые бүри ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхын тула, ургамалнуудые элдүүрилгын агротехникэ hайжаруулха хэмжээнүүдые абаха, минеральна үтэгжүүлгэ ба наг шэбхэ hайнаар хэрэглэхэ, шороб хүрьhэндэ избёосхо түрүүшын ээлжээндэ тарааха, газар элдүүрилдэг агромелиоративна аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ зэргэтэй.

Газар таряалан ашаг үрэ ехэтэйгээр эрхилхэ шухала арга нүхэсэл болоhон химизаци тухай хэлэхэ зуураа, элидхэлшэ ингэжэ онсолон тэмдэглэбэ: ямаршье тарималнуудай ургаса ба шанартань минеральна үтэгжүүлгэ шэнги иимэ түргэнөөр, үрэ ехэтэйгээр нүлөөлдэг ондоо арга гү, али хэмжээ ябуулга олохонь бэрхэтэй. Тус хэрэглэлгые hайжаруулхын тула ажахынууд оролдолго гаргаха зэргэтэй. Областной ба зональна агрохимлабораторинуудай үгэдэг хүрьhэнэй-агрохимическа карта ба картограмма гэхэ мэтэнүүд — иимэ хүсэтэй арганууд мүнөө бидэнэй мэдэлдэ бии.

Наг, шэбхэ хэрэглэлгэ hайжаруулхаар хэмжээнүүдые түрүүшын ээлжээндэ абаха. Зүүн районуудта иимэ үтэгжүүлгэнүүд угаа элбэг. Эрхүүтэй туршалгын станциин мэдээнүүдэй ёhоор, hайтар шанаржуулан бэлдэгдэhэн нэгэ тонно шэбхэ тараахада, ороохо таряанай ургаса гектар бүриин 1,5 центнерээр нэмэдэг байна. Тэрэнэй үрэ нүлөөн 5—6 жэлэй турша соо үргэлжэлнэ. Үнгэрэгшэ жэлэй декабриин эхээр Курганска областиин поли дээрэ 4220 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаhан байгаа. Энэнь түсэбэй 84 процент болоно. Областиин поли дээрэ 5 миллион тонно шэбхэ ба наг гаргажа тараабал, 200—300 мянган тонноhоо бага бэшэ нэмэлтэ таряан абтаха. Ажахы бүхэндэ наг шэбхэ бүри ехээр бэлдэхэ, тэдэнние поли дээрэ хаhа сагтань зөөжэ гаргаха ба зүбөөр хэрэглэхын тулада шухала бүхы хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Эдэмнай ороохо таряанай ургаса ойрын сагта нилээд дээшэлүүлхэ аргануудай нэгэн болоно. Сибириин ба Алас-Дурнын таряаланда үтэгжүүлгэнүүдые хэрэглэбэл, гектар бүриhөө 30—35 центнер ороохо таряа ургуулан абажа шадагдаха гээд этигэнэб.

Эрхим шанартай үрэhэ хүрэнгөөр тарилга хэбэл, баян ба тогтууритай ургасын абтахань лабтай. Энэ асуудал мүнөө илангаяа шухашалан табигдана. Юундэб гэхэдэ, үнгэрэгшэ намар ехэ бороотой, хүйтэн байhанhаа шалтагаалан, үрэhэ хүрэнгын горитой хубинь эрилтэдэ харюусахаар бэшэ байшоо. Тиимэhээ ажахы бүхэнэй үрэhэнэй фондын ямар байhые энэ дары шалгажа үзэхэ, үрэhээ hайн байлгахын ба шухала кондицидань хүргэхын тула шухала хэмжээнүүдые абаха ёhотой байнабди.

1974 ондо тарилга хэхэ үрэhэ хүрэнгэ тухай асуудалые энэ зүблөөн дээрээ зүбшэлбэл, зүб юумэ хэхэбди. Үрэhэ хүрэнгэ хадагалдаг байрануудые, хушалтатай тоогуудые, асфальттай талмайнуудые хаhа саг соонь заhабарилха ба барилха тухай, тэрэшэлэн хатааха сэбэрлэхэ техникээ саг соонь бэлдэхэ тухай хэлэгдэнэ. Энэ талаарнь абажа үзэбэл, Краснодарска хизаарта хэгдэhэн хүдэлмэри hайшаалтай. Ороохо таряа илгаха, хатааха, хадагалха, үрэhэ сэбэрлэхэ 530 пункт баригдаа. Эдэнь час соо 5 мянга 500 тонно таряа хатааха ба сэбэрлэхэ хүсэтэй юм. Гэхэ зуура, 1973—1975 онуудта час соо 2400 тонно таряа хатааха, сэбэрлэхэ хүсэтэй үшөө 157 оньhожоруулагдамал пункт барихаар хараалагдана.

Мүнөө жэлэй эрхэ байдалда үбэлэй ба хабар-зунай агротехническэ хэмжээ ябуулганууды, полиин хүдэлмэри хаhа саг соонь, эрхим шанартайгаар ябуулха асуудал илангаяа ехэ удха шанартай болонхой. Таряашадай гол зорилго юуб гэхэдэ, поли дээрэ шииг нойто шадаал hаа ехээр сугларуулха, тэрэнние ургасын хэлхылжэ эхилхэ үедэнь хүсэд бүрин хангахын тула хабар-зунай сагта уhа шииг үлөөхэ хэрэгтэй. Энэ зорилго шиидхэлгэ олохон ушарта машина болон тракторнуудые хаhа саг соонь, hайн шанартайгаар бэлдэлгэhээ, шадамараар хэрэглэhэнhээ нилээд дулдыдаха болоно.

Олонхи ажахынуудай бүхы техникээ, тэрэ тоодо хуряалгын техникээ, хаhа саг соонь бэлдэжэ эхилhэн ушар баяр үүсхэмээр баримта болоно. Челябинска областиин совхозуудта техникэ заhабарилга илангаяа hайнаар эмхидхэгдээ.

Красноярска ба Приморско хизаарнуудай, Омско болон бусад хэдэн областьнуудай олонхи ажахынууд заhабарилгын шанар hайжаруулhан байна.

Гэхэ зуура, хэдэ хэдэн колхоз, совхозуудта, илангаяа Кемеровскэ, Новосибирскэ, Тюменскэ, Шэтын, Амурска, Курганска ба бусад хэдэн областьнууд болон районуудай ажахынуудта, техникэ заhабарилга нобшоржо байнхай.

Хүдөө ажахыда техникэ хэрэглэлгые hайжаруулха, машинануудые найдамтай hайнаар хадагалха шухала тухайда элидхэлшэ мүн лэ хэлэбэ. Алтайн хизаарай түрүү ажахынуудай дүй дүршэлдэ зүблөөнэй анхарал хандуулан, техникэ харууhалгын гурим тушаа тодорхойгоор тогтоо. Машинануудай ашаглагдажа байха үедэнь саг дары hайнаар заhабарилха, хадагалха, үйлэдбэри хүтэлбэрилхэ диспетчерскэ хүдэлмэри эмхидхэхэ ба бусад хэмжээнүүд машинно-тракторна паркын бүтээсые 20—25 процентээр дээшэлүүлхэ, тэрэнэй харууhанда гаргашалагдадаг мүнгэ зөөриин хэмжээе 8—10 процентээр хороохо, горючи ба түрхидэг материалнуудые 5—8 процентээр арьбалха арга олгоно. «Бийский» совхоздо инженерно-техническэ хүдэлмэриин эмхидхэл hайжаруулhанай, ажалай эмхидхэл нарижуулhанай үндэhөөр, ороохо таряа ургуулха ба хуряажа абаха болзор хоёр дахин хороогдоо.

1973 ондо хабартаа илангаяа ехэ хэмжээтэй хүдэлмэри хэхэ байhанаа хараада абажа, хүдөө ажахын техникэ ашаглалгые эрид hайжаруулха хэмжээнүүдые ойрын сагта хараалан бэелүүлхэ, ажахы бүхэндэхи нөөсэ арга боломжонуудые элирүүлхэ ба үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. Мастернууд-наладчигуудай тусхай звенонуудаар хангагдадаг техническэ харууhа эмхидхэхэ, тэрэшэлэн тракторнуудай элшэ хүсэ ба скоростние хүсэд бүрин ашаглаха гэшэ илангаяа шухала байна. Инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, механизаторнуудай шадабари мэргэжэл дээшэлүүлхэ хүдэлмэри үбэлдөө эмхидхэхэ. Баруун-Сибириин, Зүүн-Сибириин, Алас-Дурнын экономическа районуудай олохон областьнуудта тракторнууд ба таряа хуряадаг комбайнуудай 80—90 процентнь мастернууд-наладчигуудай звенонуудаар шалгагдадаг, заhабарилагдадаг болонхой. Бүхы машинно-тракторна паркые энэ табан жэлэй эсэс хүрэтэр тусхай техническэ харууhанда оруулха зорилго хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдана.

Эсэстээ, механизаторнуудай кадрнуудые бэлдэлгын ба хүдөө ажахыда хододоо байхаар үлөөхэ асуудалнуудта тусхайлан тогтохо хэрэгтэй байна. КПСС-эй ЦК-гай июлиин (1970 он) Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев ингэжэ хэлээ hэн: «Механизатор гэшэ хүдөө нютагтахи гол шухала хүдэлмэрилэгшэ болоно. Тиимэhээ эдэ кадрнуудые анхаралаар хүреэлхэ, колхозууд ба совхозуудта ходоонь үлөөхын тула ехэ оролдолго хүсэлэлгэ гаргаха ёhотойбди. Тиигээгүй hаа, хүдөө ажахын үйлэдбэрние саашадань хүгжөөхэ зорилго шиидхэхэмнай бэрхэтэй болохо».

Хабарай-полевой хүдэлмэриин үе соо тракторнууд ба машинануудай хоёр халаанай хүдэлмэри хангахаар бодомжолон, колхозууд болон совхозуудые механизаторнуудаар хүсэд бүрин хангаха хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Механизаторнуудые, илангаяа залуушуулые, хододоо үлөөхэ хэмжээнүүдые абаха тон шухала байна. «Хүдөө ажахын механизаторнуудай ажаллахада бүри аятай зохид болгохо ба тэдэнние ходоонь үлөөхын тула шухала хэмжээнүүдые абаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй тогтоолой 1971 оной апрель соо гараhаниинь мэдээжэ. Механизаторнуудай материальна хангагдаса hайжаруулха гол асуудалнууд тэрээн дотор шиидхэгдэнхэй: салин хүлhэн дээшэлүүлэгдэhэн, пенсеэр хангалга hайжаруулагдаhан, удаан саг соо хүдэлhэнэй нэмэлтэ түлөөhэн дээшэлүүлэгдэhэн, түлөөhэтэ амаралтын болзор hунаагдаhан гэхэ мэтэ. Энэ тогтоол бүрин бэелүүлэгдэхэдээ, механизаторнуудые материальна ба моральна урмашуулгын хэмжээнүүд хэрэглэгдэхэдээ, залуушуулые бэлдэлгын хэрэг hайжаруулагдахадаа, колхозууд ба совхозуудай үйлэдбэрние механизаторнуудаар бүрин хангаха арга олгохо байха.

Үнгэрэгшэ жэлэй таряа хуряалгын дүршэл социалис мүрысөөнэй нүлөөлхы агууехэ хүсые харуулаа. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай hаяхан абаhан тогтоолнуудынь хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, тэрэ тоодо ороохо таряа болон газар таряалангай бусад продуктнуудые 1973 ондо бүри ехээр абадаг, бэлэдхэдэг болохо талаар механизаторнуудай дунда социалис мүрысөөе саашадань дэлгэрүүлхэ шэнэ хүсэ ехэтэй түлхисэ боложо үгөө.

Үнгэрэгшэ жэлэй таряа хуряалгын хүшэр хүндэ үедэ механизаторнуудай гүнзэгы мэдэрэлтэй, шанга журамай, ажалай, баатаршалгын үльгэр жэшээ харуулаа. Ерэхэ хабарай тарилгын харюусалгатай хаhада эдэ кадрнуудынай колхоз, совхозуудайнгаа нэрэ хүндые алдуулхагүй байhандань hэжэг байхагүй. Тарилгын хүдэлмэрие hайн шанартайгаар, агротехникын таатай зохид болзорто дүүргэхын түлөө шадал оролдолгоёо тэдэнэр гаргахал байха.

Хүдөө нютагай эрдэм техникын дэбжэлтые хангагшад, үйлэдбэрние эмхидхэгшэд ба технологууд байhан агрономууд ороохо таряа болон малай тэжээл үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ зорилгые дүүргэхэ хэрэгтэ тон ехэ үүргэ дүүргэхэ байна.

КПСС-эй ЦК-гай Мартын Пленум (1965 он) дээрэ Леонид Ильич Брежневэй элидхэл соогоо хэлэhэн үгэнүүдыень үшөө дахин дабтаха хүсэл түрэнэ: «Агрономууд болон зоотехнигүүд хадаа хүдөө ажахын үйлэдбэриин технологууд мүн, тэдэнэй үүргэнь промышленностьдахи инженернүүдэйхи шэнги угаа ехэ юм. Хүдөө ажахые хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ мэргэжэлтэд болбол эзээл найдамтай түшэг тулгуури мүн гэжэ парти тоолодог юм. Коммунис партяар хүмүүжүүлэгдэhэн мэргэжэлтэдтээ бидэнэр найданабди». Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ үгтэhэн иимэ үндэр сэгнэлтэ тэдэнние ехэ юумэндэ уялгална. Иимэ hэн тула зохёон байгуулхы ажал хэрэгээрээ энэ сэгнэлтыень харюулха ябадал агроном бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг болоно.

Газар таряалангаа бүри болбосон hайнаар эрхилхэ, газараа зүбөөр ашаглаха, хүдөө ажахын ургамалнуудые зүбөөр тариха түрүү технологи нэбтэрүүлхэ, малай тэжээл элбэгжүүлхэ, ү
өөрын үнэ хямдаруул
дэлмэридэ агрономо
анхарал хандуулагда
гэтэй.

Парти болон прави
во колхозуудай, совхо
бүхы талын ажал хэр
тэ хүдөө ажахын мэрг
дэй үзүүлдэг нүлөөе,
хүндые бүри дээшэ
гэжэ оролдохо зуураа,
хой зорилгонуудые
хын түлөө харюуса
дээшэлүүлнэ, колхоз
совхозой үйлэдбэрин
лаар техническэ ба те
гическа политика бэел
шэд гэжэ тэдэние то
Ажал хэрэгээ hайна
хилхынь тула мэргэж
таатай зохид арга бо
байгуулха, тэдэние
портаар хангаха, ү
риин технологидо ха
асуудалнуудаар мэр
тын үгэhэн заабари
хэлбэришэгүйгөөр дүү
дэг байхын эрхэ нүхэс
таг бүхэндэ байгуулха
ла.

Түрүү дүй дүршэл
дөө ажахыда эрдэм н
дурадхаhан бүхы шэнэ
нуудые мэргэжэлтэдтэ
гажа байха, тэдэнэй
мэргэжэлээ ходо дээш
жэ байха бүхы арга бо
байгуулха шухала. Ти
манай организацинууд
хэрэгэйнгээ нилээд е
бние мэргэжэлтэдтэ з
ха зэргэтэй. Иимэ ху
риин хэгдэжэ байhан
та колхозууд, совхоз
үйлэдбэриин hайн ур
гүүд харагдана. Юуб
түрүү дүй дүршэлэй,
техникын туйлалтан
үйлэдбэридэ түргөөр
рүүлхэ хэрэгые имагта
гэжэлтэд шиидхэжэ ш

Хүдөө ажахы хүгжөө
Алтайн хизаарай түй
амжалта тухай мүнөө
нэр ехээр хэлсэнэбди
энэ амжалтань гол
юугээр тодорхойлогдо
бэл, энэ хизаарта хүдөө
хын мэргэжэлтэдэй
ябуулха хүдэлмэридэ,
бэриин эмхидхэгшэд
үүргыень дээшэлүүлхэ
рэгтэ саг үргэлжын ан
хандуулагдадаг байха

Мүнөөнэй үе сагта
наука хадаа общество
лэдбэрилгын хүсэн бо
байнхай. Тиибэшье эн
жэлтые түргэдхэхын,
наукын туйлалтануудай
сэдөөр, түргөөр ашаг
рюулхын тула эрдэм
ба колхоз, совхозуудай
дэлмэрилэгшэдэй хоо
нягта харилсаан бай
даха зэргэтэй. Иимэ
саа холбооной ашаг
Алтайн хизаарай жэшэ
рэ хаража болоно.
ажахын, хүдэлмэрилэгш
нэн түрүүн РСФСР-эй
зүгэй районуудай хүдө
хын хүдэлмэрилэгшэди
да табигдаhан туйлай
рилгонуудые амжалт
гаар бэелүүлхын тул
холбоо барисаагаа ул
хижүүлхэ ёhотойбди.
хэхэ имэрхүү зорил
най олон ааб даа.

Газар таряалан ба
ажахые бүри ашаг
болгохо асуудалтай
холбоотой теоретическ
тодорхой зорилгон
түргөөр шиидхэхэ ш
гэнүүдые хэхэ эрилтэ
шэнжэлгын эмхи зург
дай урда табигдана
элидхэлшэ үгээ үр
лүүлээ.

Хүдөө ажахын эрдэм
мо түб — ВАСХН
Сибириин отделени 19
до Новосибирскдэ б
лагдаа hэн. Ороной з
заарай хүдөө ажахы
жөөлгын шухалын ш
асуудалнуудые шиидх
Сибириин ба Алас-Дур
гэй эрдэмтэдэй хүс
сүүлхэ гэhэн гол з
энэ отделениин үмэнэ
данхай. ВАСХНИЛ-ай
лени хүсэ орожо бай
бирнин болон Алас-Д
зүгэй институдуудай т
гын станцинуудай эрд
тэ. хүдэлмэрилэгшэд
шэглэн, урдаа табиг
зорилгонуудаа амжал
гаар бэелүүлхэ хэр
РСФСР-эй зүүн зүгэй
онуудай хүдөө ажахы
hалха байха гэжэ б
найданабди, гээд эр
хэлээ.

...Парти болон прав
ствын туйлай ехэ туhа
хэрэглэн, Сибириин
Алас-Дурна зүгэй
ажахын ажалшад 1972
ороохо таряанай түлөө
гэн бэшэ тэмсэлые н
солотойгоор дүүргэн
даа. Колхоз, совхоз
экономическа хүсэ ш
нэмэhэнэй, тэдэнэй те
скэ зэбсэгжэлгын дээ
нэй, газар таряаланга
ри болбосон hайнаар
дэг болоhоной ашаар
ургаса хуряаха арга
доо. Ороной Зүүн зүг
ряашад үндэр баян у
абажа байха шадалтай,
элидхэлшэ хэлэбэ. С
Эхэ оронойманай ороо
ряа ехээр үгэдэг нюта
нэгэн боложо байна. 19
хадаа хүсэ туршалгын
амжалтатайгаар үгэhэн
галта болоо гэжэ бид
лонобди. Ингээд лэ
ажал хэрэгүүд бидэнни
лээнэ. 1973 он табан ж
шиидхэхы жэл. Тиимэ
дэ урдаа байhан зорил
даа амжалтатайгаар
лүүлхын тула бүхы
шадалаа элсүүлхэ ёhото

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй • 1972 оной декабриин 25-най Указуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнһөө «Эхын алдар» гэжэ орденуудаар ба «Эхын медальнуудаар» олон хүүгэдтэй 119 эхэнэр шагнагдаба. Орден болон медальнуудта Бэшүүрэй аймагһаа 27, Хяагтын — 11, Захаминай — 7, Хориин — 7, Улаан-Үдын — 6, Хурамхаанай — 19, Загарайн — 11, Түнхэнэй — 10, Ахын — 9, Яруунын — 6, Мухар-Шэбэрэй аймагһаа 6 эхэ хүртэһэн байна.

Аюрова Дулгаржап Бимбаевна — Харлан тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр, Бальжинимаева Дулгар Будаевна — Хонхоло һууринай гэрэй эзэн эхэнэр. Очирова Дарима Дабаевна — Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой гэшүүн, Занидарова Гармацу Александровна — Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын совхозой хүдэлмэришэн, Цырендоржиева Балма Аюровна — Анаагай совхозой хүдэлмэришэн, Шестакова Факела Тимофеевна — Хориин аймагай Хасуурта һууринай гэрэй эзэн эхэнэр, Дүбсандоржиева Балма Гатаповна — Улаан-Үдын аймагай Турамша һууринай гэрэй эзэн эхэнэр, Буянтуева Самажаб Жантаевна—Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн, Жамсаранова Дыма Цыремпиловна — Загарайн аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн, Балханова Ханда-Жап Матвеевна — Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн, Самбаева Мария Доржиевна — Ахын аймагай «Улаан-Аха» колхозой гэшүүн, Максимова Анастасия Афанасьевна — Яруунын аймагай «Дружба» колхозой гэшүүн 1 шатын «Эхын алдар» ордендо хүртөө.

(Түгэсхэл. Эхниинь 1-дэхи нюурта).

· Курганска областиин «Россия» гэжэ, Ленинэй орденто колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой **А. И. Сочнев** орооһото-бобово ургамалнуудые таридаг дүй дүршэл тухайдаа хөөрэбэ. Манай ажахын полеводууд энэ табан жэлэй турша соо гектар бүриһөө дунда зэргээр 25 центнер ургаса түйлаха уялга абанхай. Энэмнай бодото дээрээ бэелүүлэгдэнэ: үнгэрэгшэ жэлдэ тарилгынгаа гектар бүриһөө 33 центнер шахуу орооһо таряа ургуулжа абаабди гэнэ.

«Жемчужный» гэжэ совхоз — Примориин хизаартахи барайгар таридаг эгээн томо ажахы. Манай коллективтэ барайгар ургуулдаг түрүүшүүл олон юм, — гэжэ совхозой директор **Г. П. Прокопенко** хэлэбэ. Поливальщик Степан Шубабко 51 гектарай га бүриһөө 40,6 центнер барайгар, Владимир Волгин — 60 гектарһаа, Иван Мезин 50 гектарһаа 38—38 центнер ургаса абаһан байна.

Хүдөө ажахыдахи техническэ дэбжэлтэ, промышленностиинхидал адли, ажалые машинаар бүтээдэг болгохо гэһэн удхатай,—гэжэ Красноярска хизаарай «Богдадский» совхозой директор

ЗҮҮН ЗҮГЭЙ НЮТАГУУДТАХИ ГАЗАР ТАРЯАЛАНГЫЕ АШАГ ТҮГЭСӨӨР ХҮГЖӨӨХЭ

РСФСР-эй зүүн районуудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй агрономическа зүблөөн

В. П. Струков хэлэбэ. Энэ ушарые өөрынгөө ажахын жэшээ дээрэ харуулаа. Тус совхоз олоң шэнэ тракторнуудые абаһан байна, мүн тарилга хэдэг агрегадуудые тусхай түхеэрэлгээр һэльбэһэнэй үндэһөөр 32 сеяльщигые сүлөөлжэ, ондоо хүдэлмэридэ оруулха арга олгоо.

Алтайн бооридохи «Красное знамя» колхоз газараа уһанһаа хамгаалгын талаар ехэ дүй дүршэлтэй болонхой. Колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой **В. С. Камышников** түйлаһан дүй дүршэлөө зүблөөндэ хабаадагшадтай хубаалдаба.

Алтайн хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай директор **А. Н. Каштанов** январиин 17-до түрүүлэн үгэ хэлэбэ. Хоёр жэлэй турша соо Алтайн хизаар табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан орооһо таряанайнгаа хахадһаа ехэнхи хубииень гүрэндэ тушаагаа гэжэ тэрэ хэлээ. Мүнөө орооһо таряа ба мал ажалай продукци үйлэдбэрилгые саашадань ехэдхэхын түлөө хизаарай ажалшад бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хам оролсобо. Алтайн нуга таряалангай мүнөөнэй байдал ба ерээдүйе һайжаруулха тухай, 1973 ондо бүри һайнаар ажаллаха тухай хүсэл эрмэлзэлтэйгээр тэдэнэр ажаһууна.

Кемеровскэ областиин Мичуринай нэрэмжэтэ колхоздо газар таряалангаа болбосоноор эрхилэнгын дүй дүршэл тухай энэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой **В. Д. Баклыков** хөөрэбэ. Газараа хахалхадаа, хүрьһыень урбуулангүй элдүүрилгэ ажахыда олон жэлэй турша соо хэгдэнэ. Пропашной ургамалнуудые тарихын тула гурбан жэлэй турша соо нэгэ дахин гүнзэгы хахалалга хэгдэдэг. Эдэ бүхы хэмжээнүүдые бэелүүлһэнэй ашаар орооһото ургамалнуудай ургаса гектар бүхэндэ 3,5 центнерээр дээшэлдэг байна. Тарилгын эгээл һайн болзорые зүбөөр шэлэлгэдэ тэрэ анхаралаа ехээр хандуулаа. Жэшээлхэдэ, 1972 ондо ажахыда обёос апрелиин һүүл багта тариһан газарай гектар бүхэнһөө — 36 центнер, июниин 10-да тариһан газарһаа гектарай 19 центнер гэхэ гү, али хоёр шахуу дахин бага ургаса хуряагдаһан байна.

Баруун Сибириин районуудта хүдөө ажахын һалбаринуудые зоно зоно болгожо, тусгаарлан хубаарилха хэрэгые шууд сэхээр баримталха хэрэгтэй. Энээнэй үндэһөөр тарилгын талмайнуудай байгууламжые зохёохо шухала гэжэ Сибириин хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын институдай директор **П. И. Хлебов** хэлэбэ.

Газар таряалангаа болбосоноор эрхилэлгые, газарай үрэжэлые һайжаруулгада паар ехэ үүргэтэй гэжэ Эрхүүгэй областиин Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой ахамад агроном **А. П. Мунгалов** үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Ажахын шииг нойто ехэтэй газарнуудта хахалагдаһан паар дээрэһээ тогтууритай һайн, үндэр баян ургаса абтадаг.

ВАСХНИЛ-ай хүндэтэ академик, Курганска областиин «Заветы Ленина» колхозой полевод, Социалис Ажалай Герой **Т. С. Мальцев** зүблөөн дээрэ үгэ хэлэбэ. Газар таряалангаа болбосоноор эрхилэлгые һайжаруулга ургаса дээшэлүүлгын шухала эрхэ нүхэсэл мүн гэжэ тэрэ хэлээ. Шииг нойто һайнаар барижа абаха, бог үбһэ усадхаха, сорт ба тарилгын болзор зүбөөр шэлэхэ агротехническэ хэмжээнүүд ган гасуур сагташье яһала һайн ургаса ургуулан абаха арга олгодог юм.

Хатарска совхоз үүлтэр һайнтай, хүгжэнги мал ажахытай байһаараа Яхадай АССР-тэ суурхадаг. Нуга сабшалан ба бэлшээрис үндэһөөрнь һайжаруулхын тула холын хойто зүгэйхидэй хэжэ байһан ехэ ажал хэрэгүүд тухай ажахын директор **П. П. Федорова** һонирхолтойгоор хөөрэбэ.

Удаань Шэтын областиин совхозуудай трестын ахамад агроном **П. К. Лукин** үгэ хэлэһэн байна. Областиин ажахынуудта хонин һүрэгэй олошорон үдэлгэ тэжээлэй баазые саг үргэлжэ һайжаруулха эрилтэ табина. Олон жэлэй ногоо тарижа, шанаржуулагдаһан бэлшээри байгуулнабди гэжэ тэрэ хэлэбэ. Энэнь бэлшээриин эдеэлсэ һайнтай байха, үбэлдөө дутамаггүй хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ арга олгоно.

Нютаг нютагуудта газар таряалангаа болбосоноор эрхилхэ гол хараа шэглэлнүүд тухай орооһо тарянай ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын бүхэсоюзна институдай директорэй орлогшо, Ленинскэ шангай лауреат **Э. Ф. Госсен** хэлэбэ.

Новосибирскэ областиин «Большевик» колхозой агроном **Т. Ф. Колесникова**, Камчатска областиин совхозуудай үйлэдбэриин нэгэдэлэй начальнигай орлогшо **Б. А. Кузьмичев**, Примориин хүдөө ажахын туршалгын станциин директор **А. К. Чайка** гэгшэд зүблөөн дээрэ үгэ хэлэбэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ парти, правительство хүдөө ажахыда ехэ хэмжээнүүдые бэелүүлээ гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад тэмдэглээ. Энээнэй ашаар, мүн хүдөөгэй ажалшадай политическэ, ажалай ехэ эдэбхи үүсхэлээр тарян ба мал ажал бүри түргэнөөр хүгжөөгдэһэн байна.

Краснодарай хизаарай таряашадай үүсхэлые, 1973 ондо орооһо, тарян ба мал ажалай бусад продуктнуудые үйлэдбэрилэн бэлэдхэлгые ехэдхэхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай парти, правительствын тогтоолнуудые үгэ хэлэгшэд һайшаагаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **М. С. Соломенцев** зүблөөн дээрэ үгэ хэлэбэ.

Баруун Сибириин, Зүүн Сибириин, Алас-Дурнын экономическа районуудай, Курганска ба Челябинска областьнуудай колхоз, совхозуудай, хүдөө ажахын зургаануудай бүхы мэргэжэлтэдтэ хандаһан хандалга абтаба.

Энээгээр зүблөөн хүдэлмэреэ дүүргээ.

(ТАСС).

БАРИЛГАШАДТА БАЯР ХҮРГЭХЭЛ

Һүүлэй үедэ Загорск тосхон гоё һайхан шэнжэтэй боложо байна. Үргэн үйлсэнүүдтэнь үндэр сагаан гэрнүүд олоор ербын бодожо, хүнэй сэдьхэл баясуулна. Улаан-Үдын авиационно заводой барилгашад түргэнөөр, һайн шанартайгаар барилга хэжэ хүдэлмэришэдэй магтаалда хүртэнэ. Эдэнэр жэлһээ жэл бүри ехэ барилга хэжэ, ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хүсэд хангаха гэжэ эрмэлзэнэ. Авиационно заводой барилгашад үнгэрһэн жэл соо 240 бүлэ айлай орохо байрын гэрнүүдые бариһан юм. Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэл соо 280 бүлэ айлай орохо байра барижа ашаглалгада тушааха зорилго урдаа табинхай. Тиигэхэдэ үшөө 440 хүдэлмэришэдэй орохо хамтын байра баригдахаар хараалагдана.

Булта барилгашад ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандана. Тиимэһээл түргэноор, һайн шанартайгаар барилга хэжэ шадана. Ажалай түрүүшүүл эндэ олон.

Жэшээлхэдэ Юрий Фёдорович Викуловай даадаг бригадын штукатурщигууд халаан бүриингөө даабари 25—30 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Эдэнэртэ тон харюусалгатай ажал даалгагдадаг. Хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө этигэл найдалые үнэн сэхэ ажалаар харюулха гэжэ оролдоһон барилгашад, ажалдаа амжалта түйлаһан лэ байдаг. Мүнөө энэ бригадын коллектив Загорск тосхондо баригдаһан тамаралгын бассейнэй дотор талын хүдэлмэри хэжэ байна.

— Харюусалгатай ажал бидэндэ даалгагданхай. Булта хүдэлмэришэднай һайн шанартайгаар ажалаа бүтээхэ гэжэ оролдоно. Энэ зорилгоёо бэелүүлжэ шаданашье. Ойрын үдэрнүүдтэ энэ ажалаа түгэсхэжэ, һургуулиин үхибүүдые баясуулхамнай, — гэжэ бригадир Юрий Фёдорович Викулов хэлэнэ. Бригадынь гэшүүд энэ жэлдэ абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхын түлөө эртээнһээ оролдоно.

— Зарим хүдэлмэришэднай халаанайнгаа даабари 30—35 процентээр үлүүлэн дүүргэдэг. Жэшээлхэдэ, Галина Нефедьсва, Люба Самойлова гэгшэд халаанайнгаа даабари 35—40 процентээр үлүүлэн дүүргэһэн лэ байдаг, — гэжэ бригадир хүдэлмэришэдөө магтажа байгаа һэн.

Эдэнэр юһэдэхи табан жэлэйнгээ даабари дүрбэн жэл соо дүүргэхээр социалис уялга абаһан юм. Иимэ эбтэй, эетэйгээр хүдэлжэ байһан барилгашадые харахадаа эдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэхэл байха гэжэ этигэн ябаа һэмди.

Һургуулиин үхибүүд ойрын үдэрнүүдтэ тамаралгын бассейнтэй боложо, үбэлэй, зунайшье сагта үһанда шунгадаг, мүрысэдэг болохонь.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: шэнээр баригдаһан тамаралгын бассейнэй байшан харагдана, штукатурщигуудай бригадир Ю. Ф. Викулов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото-зурагууд.

МИНИИ ХАНИ НҮХЭР

Гушан долоон жэлэй урда ...эй. ВЛКСМ-эй Яруунын ...комой таһагые даагшаар ...жэ байһан Жамсо Тумуй ...ай жүдхэмжөөр аймагай ...ургуулинуудай залуу зохёолшодой слёт Нарһатада болоһон ... Дүрбэдэхи классай һурагшадые гэхэ гү, али ханын ...тын эдэбхитэдые, «Булаг» ...алда шүлэгөө гаргаһан ...ан-Доржо Дугаров, Груня ...шинаева хоёроо хашабаагын урда гэдэргэнь хажа һуулгаад, ямаан даха ... орёогоод, Эгэтын улаан ...һээ ошобоб.

Нарһата ошоходомнай, Гүн... долоон жэлэй һургуулиин ...агшад, совхозой газетын ...гэдэ байгуулагдаһан «Бу...» журналайхид, арбаад за... зохёолшод Жамьян Бал...жабон ударидагшатай ерэн... байба. Слёднай пионерэй ...шан соо эхилбэ. Залуу зохёолшоднай шүлэгүүдээ уншалидхэлнүүд болобо. Элдэб ...а наадабабди даа. Гүндэ... ерэгшэдэй дунда Мыты...в, Бадмаев, Санжиев гэжэ ...римгой, гайтай хүбүүдые ...аглабабди. Тиихэдэ тэдэн... набтархан бэетэй, зээрэг ...һэнүүр ехэ нюдэтэй Зүгдэр ... хүбүүн дутабагүй.

...ашадаа энэ хүбүүнтээ ...доо хамта ажаллаха, нэгэ ... хэрэгэй түлөө оролдохо ...этэй байгаабди. ВЛКСМ-эй ...унын райкомой секрета..., мүн Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай, һүүлдэ аймагай гэгээрэлэй таһагые даагшаар ажаллахадааша һур...ургуулинуудаар ходо ябагша ...эй. Хүүгэдые тон зүбөөр, ...мунис үзэл бодолтойгоор ...хүмүүжүүлхэ, һургаха тухай асуудал оло дахин зүбшэн хэлсэгдээ. «Зүгдэр Дариевич» гээд лэ хандагша бэлэйбди. Манай нюдэн дээрэ ургаһан нүхэр юм. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт бэрхээр дүүргэжэ гараа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнай үедэ боргожоо. Гүндын һургуулиин директорээр амжалтатай хүдэлөө һэн. 1951 ондо манай Буряад республикын томо һургуулинуудай нэгэн болохо Нарһатын Куйбышевай нэрэмжэтэ дунда һургуулида директорээр томилогдоһоор, мүнөө хүрэтэр хүдэлжэ байна бшуу.

Нарһатын дунда һургуули алишье талаараа юумын урда ороһон, багшанарай түрүү дүй дүршэл тон шадамараар, саг дарыдань, онсо өөрынхеэрээ хэрэглэдэг. Ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлгэ, шэнэ программада шэлжэн оролгоор өөһэдын бодото дүршэлтэй болоһон, һайшаама амжалта түйлаһан байна. Энэ һургуулида, тэрэнэй директор Зүгдэр Дариевич Цыдыповэй шадамараар байгуулһан үгэ нэгэтэй, урагшаа һанаатай, хүүгэдые һайнаар һургаха ба хүмүүжүүлхэ нангин хэрэгтэ бүхы шадабарияа зорюулагшад олон юм. Тиимэл хадаа энэ һургуули мүнөө үеын түрүү һургуулинуудай манлайда ябалсана.

Зүгдэр Дариевич өөрөө хододоо мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ, түрүү дүршэл һонирхон ажаглажа, һайнииень халман ябадаг.

Хамта хүдэлдэг багшанараа хүндэлдэг, зүбшэл заабари үгэдэг, ходо туһалдаг, һурагшадые энхэрэн хайрладаг, холын арюун хэрэгтэ зорюулан һургадаг юм. Тиимэһээ тэрэнэй үгэ бүгэдэндэ хүндэтэй, һургуулиин һайхан заншал бултанай хамтын хүсөөр үсхэгдэдэг шуу.

Зүгдэр Дариевич болбол шэнэ программа бэелүүлхэ хэрэгтэ һургуулиин дэргэдэхи һурагшадай хамтын байра шиидхэхы удха шанартай гэжэ тоолодог. Энэ асуудал гүнзэгыгээр шэнжэлхэ зуураа, республикынгаа бүхы интернат һургуулинуудые ябажа хараһан, дүршэлыень һонирхон шэнжэлһэн байна. Энэ талаар хэдэн жэл шэнжэлһэн асуудалаа согсолон, «Һурагшадай хоёрдохи гэр» гэһэн һонирхолтой ном бэшэжэрхёо.

Зүгдэр Дариевичай саашанхи зорилго үни түсэблэгдэнхэй. Яруунын нуурай эрьедэ хоёр дабхар һургуулиин байшан баригдажа байна. Тиимэһээ бүхы һургуулиинхид шэнэ амжалтын түлөө шармайн тэмсэнэ.

— Зүгдэр Дариевич, табин арюун наһаартнай амаршалхые зүбшөөгыт! Танай хүсэл зорилго намуун ёһоор хүсэлдэн бүтэхэ болтогой,—гээд ажалша гарынь шанга адхабабди.

Би Зүгдэр Дариевичые харахадаа, үнөөхи 1936 ондо Нарһатада болоһон слёдто уулзаһанаа һанаандаа оруулдаг, Дариевичые хододоо залуухан шэнгеэр һанадаг ябааб. Бүтээжэ ябаһан ажалынь хододоо оншо ехэтэй. Дүршэлөөр баян, бэлигээр түгэс манай хани нүхэр—директор Зүгдэр Дариевич Цыдыпов халуун ажалайнгаа охин дээрэ табин наһаяа түүхэтэ жэлэй һүүл һарада угтабал даа.

Ц. НОМТОЕВ.

АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮДҺЭЭ

АВТОКЛУБ АЯНШАЛГАДАА

Оёорой совхозой автоклуб эхэ хонидой нэгэ отарада хүрэжэ ерэбэ. Энэ отарада ахалагша хонишоноор Ц. Д. Бадмаев ажаллана. Медпунктые даагша Татьяна Самойлова, акушерка Анна Тютринцева, библиотекарь Тамара Цыбикова, сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Ж. Б. Бадмаева, жолоошон И. С. Дементьев гэгшэд энэ автоклубаар ерэжэ, хонишодтой һонирхолтой уулзалга үнгэргэбэ.

Сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Ж. Б. Бадмаева СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй, РСФСР-эй Верховно Соведэй баярай хамтын суглаан дээрэ «Совет Социалис Республикануудай Союзай 50 жэлэй ой тухай» КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэл тушаа һонин хөөрэлдөө хэбэ. Һүүлээрнь ажахын малшадай ажал хэрэг тухай тобшохоноор хөөрэжэ, эдэнэй урдахи 1973 оной шэнэ зорилгонуудые тодорхойлон хэлэбэ.

Тус хөөрэлдөөе хонишод анхарал ехэтэйгээр шагнаа. Эсэстэнь түл абалгын харюусалгатай сагта һайнаар ажаллажа, үбэлжэлгээ эмхитэйгээр үнгэргэхэ тушаа дурадхалнуудые хонишод хэлэбэ.

Медицинын хүдэлмэрилэгшэд хонишодой бэеын элүүрые шалгажа, ариг сэбэрэй байдалые хаража, өөһэдынгоо һанамжа дурадхалые эдэндэ хэлэбэ. Тэдэнэр малшадые хэрэгтэй эм домоор хангаба. Библиотекарь Тамара Цыбикова хонишодто шэнэ һонин номуудые үгэжэ, баһал баясуулаа.

Автоклубаар аяншалагшад совхозой нэгэдэхи отделениин холын фермэнүүд. отаранuудта тэрэ үдэр ошожо, хөөрэлдөөнүүдые хээ, малшадай эрилтэнүүдые хангаа.

В. БАШАРОВ.

Зэдын аймаг.

Толилогдоогүй бэшэгэй мүрөөр

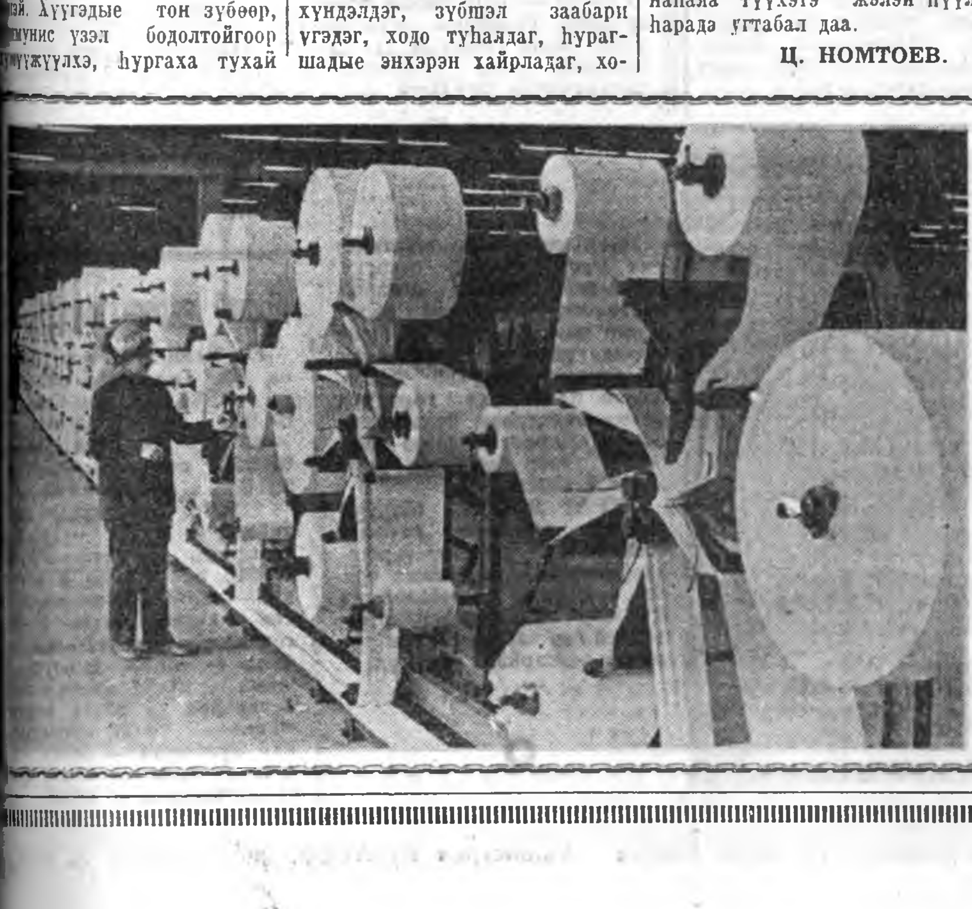
«ХАЛААХАЙДА» ЗОРЮУЛАГДАНА

Иимэ гаршагтай бэшэг Захаминай аймагай «Коммунизмын зам» колхозой бүлэг колхознигуудһаа редакцида ороһон юм. Колхозой главна бухгалтераар хүдэлхэеэ Закаменск хотоһоо ерэһэн Манжиханова С. Н. гэгшэ шэнэ газарта ерэһэнэйнгээ түлөө (подъёмно) мүнгэ хуули бусаар абаа. Тиихэдэ колхозой нэгэ үнеэ үүсэлжэ эдибэ гэжэ бэшэг соо хэлэгдэһэн байгаа. Тус бэшэг соо дурсагдаһан баримтануудые манай корреспондент Д. Аюшеев шалгажа үзэһэн байна. Тэрэнэй харюу эндэ толилогдобо.

«С. Н. Манжиханова Захаминай аймагай Соведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин зууршалгаар «Коммунизмын зам» колхозой главна бухгалтер болоһон юм. Тиигээд шэнэ газарта ерэһэнэйнгээ түлөө өөртөө, хүбүүндээ колхозһоо мүнгэ абаһан байгаа. Тэрэ мүнгэеэ август—октябрь һаранuудта колхозой кассада оруулһан байна.

Колхозой ветеринарна врачай, зоотехнигэй табиһан актын ёһоор хүлөө хухараа гэжэ гологдоһон 11 наһатай үнеэн үүсэлэгдэжэ, 104 килограмм мяхан ажахын 2-дохи складта тушаагдаһан юм. Тэрэ мяхан килограммай 1 түхэриг 80 мүнгөөр (колхозой сэн) С. Н. Манжихановада худалдагдаһан байна. Тэрэнэй түлөө 187 түхэриг 20 мүнгэ колхозой кассада С. Манжиханова оруулаа.

Эдэ бүгэдын орошо, гарашын документнүүд булта шалгагдаһан байна!.»

КАЛУГЫН ОБЛАСТЬ. **Кондровско целлюлозно комбинат үйлэдбэреэ дээшэлүүлжэ байнхай. Тэрэ һургуулиин тетрадь, альбом, тэмдэглэлэй дэбтэр, салфеткэ гэхэ мэтэ зүйлнүүдые бүтээдэг юм. Предприяти дээрэ цехүүд һэльбэгдэн заһагдажа, шэнэ барилганууд бодхоогдожо байнхай. Комбинат мүнөө сагай шэнэ машина, автомадуудаар хангагданхай.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: салфеткэнүүдые хэдэг лини.

ТАСС-ай фотохронико.

Буряадай АССР-эй тогтоһоор 50 жэлэй ойе угтуулан

О. КУНИЦЫН.

ХҮГЖЭМ ТУХАЙ ҮГЭ

4. Симфоническа зохёолнууд

Мэргэжэлтэ буряад хүгжэмэй эрхим түйлалтануудай нэгэн — симфоническа зохёолнууд. Б. Ямпиловай «Сэсэглэн һалбарһан нютаг», «Симфоническа хатар», Ж. Батуевай «Колхозой сюитэ» гэһэн сюитэнүүд олондо мэдээжэ. Тиихэдэ Б. Ямпиловай «Эпическэ поэмэ», Д. Аюшеевэй «Баян гол», А. Андреевэй «Гэсэр» гэһэн симфоническа поэмэнүүд үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн. Гэхэ зуура, национальна искусствада эгээл хүшэр зорилготой юумэн гэхэдэ симфоническа зохёолнууд ааб даа.

Буряад симфоническа хүгжэмэй үндэһэн һуури гушаад онуудта бии болоо. Тэрэ үедэ П. Берлинскиин, В. Морошкиной симфоническа сюитэнүүд, Р. Глиэрэй «Буряад-Монголой АССР-эй баатарлиг марш» гэһэн симфоническа поэмэ бэшэгдээ. Имагтал тэрэ үедэ Буряадай симфоническа хүгжэмэй хүгжэлтэдэ хоёр жанрай — сюитэ поэмэ хоёрой «шугам татагдаһан» гэхээр.

Б. Ямпилов Д. Аюшеев хоёр буряад үндэһэн түрүүшын сюитэнүүдые бэшэһэн нүхэд. Буряад искусствын декадын болоходо, Москвада Ямпиловай сюитэ наадагдаа һэн.

Дүшөөд онуудай һүүл багта, табяад онуудай эхеэр буряад симфоническа хүгжэм бүришье амжалтатайгаар хүгжөө. Тэрэ үедэ «Колхозой сюитэ», «Сэсэглэн һалбарһан нютаг» болон бусад томо зохёолнууд мүндэлһэн юм. Тэдэ сюитэнүүд түхэл маягаараа үндэһэн буряад юм. Харин түрэл республикын ажабайдал, байгаали, хүнүүд тэдэ зохёолнуудай удха болодог. Композиторнууд сюитэ бэшэхэдээ, арадай дуунай, хатарай аялга элбэгээр хэрэглэжэ, зохёолнуудаа һонин болгодог.

1948 ондо Д. Аюшеевэй бэшэһэн «Колхозой хабар» гэжэ сюитэ соо мүнөөнэй хүдөөгэй һууринай ажабайдалые дүрбэн ондоо зураглалаар харуулһан байдаг. Арадай хүхюун һайндэр, уянгата хатарай үзэгдэл, баярта ажал, арадай хани барисаанай магтаал—сюитын хубинуудай удха нимэ. 3-дахи хубидань («Хани барисаан») ород буряад хоёр аялга һөөл зохидоор хабсаранхай. Иимэ аргаар Д. Аюшеев хоёр арадуудай хани барисаае харуулаа.

1949 ондо Ж. Батуев «Колхозой сюитэ» бэшэхэдээ, тон нарин арга хэрэглэжэ шадаһан байна. Лимбын ирагуу аялга, арадай хатарай дуун —булта зохидоор үгэсэһэн.

Б. Ямпилов «Сэсэглэн һалбарһан нютаг» (1953) гэһэн сюитэ соогоо Эхэ ороноо магтан дуулажа шадаа юм. Сюитын дүрбэн хуби соо Буряадай талада, хүбшэ газарта үүрэй толоной, арадай һайндэрэй (мори урилдаан), хадын һайхан байгаалиин, олон зоной һүр жабхаланта дабхилтын һайһан үзэгдэлнүүд шагнагшын нюдэндэ харагдадаг. Һүүлшын хуби соо «Ленинэй магтаал» гэһэн арадай дуунай аялга һүртэйгөөр хүгжэдэг.

1959 ондо Б. Ямпиловай бэшэһэн «Симфоническа хатар» гэһэн зохёол симфоническа буряад сюитын хүгжэлтэдэ горитой һуури эзэлдэг. Тэрэ зохёол хадаа оркестрэй наадахаар бэшэһэн концертнэ табан зүйлһөө бүридэһэн цикл юм. Буряад арадай хатарай үндэһөөр бэшэгдэһэн «Симфоническа хатарай» хубинууд хоорондоо һонин холбоотой, өөрсэ янзын сюитэ юм. Симфоническа ондоо жанрта орохоор саг болоо гэжэ Б. Ямпиловай зохёол элеэр харуулжа үгөө. Үнэхөөрөөшье, жараад онуудһаа сюитэ гэдэргээ түригдэжэ, буряад хүгжэмдэ нэгэ хубитай симфоническа поэмэ бүхэ һуури эзэлээ. Тус жанр хадаа сюитэдэ орходоо багтаамжа ехэтэй, ондо ондоо дүрэнүүдые харуулжа, гол бодолоо түргөөр хүгжөөхэдэ таатай.

Түрүүшын симфоническа поэмэ Б. Ямпиловай хурган дороһоо мүндэлөө. Юрэдөө, ахамад композиторай зохёохы намтарые харахадаа, үе сагайнгаа шэнэ эрилтые тон зүбөөр ойлгодог, һонор хүн гэжэ һанахаар агша. 1955 ондо тэрэнэй бэшэһэн «Эпическэ поэмэ» Д. Банзаровта зорюулагдаһан. Бөөгэй хатар уянгата дуунай аялга хоёрые хэрэглэн, драматическа зүрилдөөе һайнаар автор харуулаа. Уянгата дуунай аялгаар эрдэмтын дүрые зураглаа бшуу. Зүгөөр түхэл маягайнь талаар бии байһан дутагдалһаа боложо, тэрэ поэмэ симфоническа оркестрэй репертуарта удаан тогтоогүй. Мүнөө хүгжэм зохёохо талаар ехэ дүршэлтэй болоһон хадаа автор дахин «Эпическэ поэмэдээ» бусажа, тэрэнээ шэнээр һэргээн бэшэхэл һэн ха гэжэ һанахаар юм.

Жараад онуудта Буряадай симфоническа хүгжэмдэ шэнэ поэмэнүүд нэмээ һэн. С. Манжигеевэй «Баатарай дурасхаалда», А. Андреевэй «Гэсэр», Б. Ямпиловай «Романтическа поэмэ» гэһэн зохёолнуудые нэрлэхээр. Эдээн соогоо А. Андреевэй поэмэ эгээл һайн гэжэ тэмдэглэмээр. Буряад арадай «Гэсэр» гэжэ үльгэрэй аялгаар бэшэһэн поэмэ ехэ һайн. Һүр жабхалантайгаар зэдэлһэн аялга — Гэсэрэй дүрэ. Уйдхарта аялгаар арадай зоболон, Гэсэрэй дайсадай добтолгые зураглаһан. Тус поэмэ буряад симфоническа хүгжэмдэ онсо һуури эзэлхээр, эрхим зохёолнуудай нэгэн. Д. Аюшеевэй «Баян гол» гэһэн поэмэ яһала шэнээр соностоһон аялгатай, һайн зохёол. Энэ поэмэ һонирхолтой.

Мүнөө болоод байхада, буряад симфоническа хүгжэмэй шэнэ түхэлэй зохёолнуудай мүндэлхэ саг ерээ гэжэ һанагдана. Тиимэ оролдолго яһала хэгдэһэншье байгаа. Жэшээнь, Д. Аюшеев гурбан хубитай ля-минор маягаар бэшэгдэһэн симфони бэшэжэ туршаа һэн. Мүн баһа тэрэл авторай бэшэһэн «Тайгын дуунууд» гэһэн зургаан үзэгдэлһөө бүридэһэн цикл бии. Зүгөөр тэдэ зохёолнууд түхэлдөө хүсэд оруулагдангүй үлэшоо. Республикын ахамад композиторнууд Б. Ямпилов, Ж. Батуев гэгшэд һүүлэй жэлнүүдтэ оперо, баледүүдые бэшээд лэ, симфоническа хүгжэмдэ һаналаа табихаяа болинги. Тиигэбэл симфоническа хүгжэмые саашадань хүгжөөхэ зорилгые залуу композиторнууд шиидхэхэ юм бэзэ.

Симфоническа хүгжэмдэ һаянай анхаралаа табихаяа болиһон ушар дэмы бэшэ. Юуб гэбэл, Улаан-Үдэдэ симфоническа тусхай оркестр мүнөө хүрэтэр үгы. Тиимэһээ симфоническа хүгжэм шагнаха ушар үсөөн болодог.

Яаба-хээбэшье симфоническа хүгжэм хадаа Буряад совет хүгжэмтэ искусствын таһаршагүй хуби ха юм даа. Бии байһан бэрхэшээлнүүд дабагдажа, симфоническа томо зохёолнууд мүндэлхэл байхал.

(Түгэсхэл. Эхниинь январиин 3, 5, 12-ой номернуудта толилогдоо).

ЗАЛУУШУУЛ ЕХЭ РИНГ ДЭЭРЭ

СССР-эй спорткомитедэй боксын таhагай начальник Александр КАПУСТКИНТАЙ АПН-эй корреспондентын хэhэн хөөрэлдөөн.

— Декабрь hарада Ленинград хотодо боксёрнуудай дунда үнгэргэгдэhэн уласхоорондын мүрысөөн Олимпиин ээлжээтэ бэлэдхэлдэ эхи табиба. 1976 ондо үнгэргэгдэхэ Олимпиин нааданда бэлэдхэлэй холын хараата асуудалнуудые шиидхэхын тула ямар эгээл шухала зорилго урдаа табина гээшэбта?

— Гол зорилгомнай гэхэдэ, залуушуулай дундаhаа бэлиг шадабаритайшуулые шэлэн оложо, дүрбэн жэл болоод байхада Монреалиин ринг дээрэ гараха Совет ороной боксёрнуудые бэлдэхэ болонобди. Хоёрдохёорнь, манай боксдо hүүлэй үедэ залуушуул ехэ мүрысөөндэ үсөөнөөр хабаадуулагдадаг байhан. Тиимэhээ эдиршүүл дүршэлтэй боксёрнуудтай тулалдадаггүй байhаниинь элитэ. Таанад жараад онуудай эрхим боксёрнууд Попенченко, Лагутин, Поздняк, Степашкин, Баранников, Киселёв, Никоноров, Агеев, Быстров, Григорьев, Тамулис, Фролов гэгшэдые hайн hанана, мэдэнэшье ёhотойт. Эрхим лэ мастернууд байhан. Зүгөөр эдэнэрнай (өөhэдынгөө гэмээр бэшэ) дүршэл шадабарияа дамжуулаад, шуран түргэн, зориг түгэлдэр залуушуулые өөhэдын гөө орондо үлөөгөөгүй, хүмүүжүүлээшьегүй hааб даа. Бүри онсолон хэлэбэл, ургажа ябаhан боксёрнууд дүршэл баянтай аха нүхэдтэеэ ринг дээрэ уулзажа, дүй дүршэлыень, оно шадабариинень халан абаха байhан аад, бираагдаагүй бэлэй. Тиин Мехикодэ үнгэргэгдэhэн Олимпиин нааданай ринг дээрэ хуушан гвардиин хүсөөр амжалта туйлагдаа hэн. Харин Мюнхендэ үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ урагшагүйдөөбди. Эндэ залуушуулнай дээрэ хэлэгдэhэн баримтаhаа уламжалан, аха нүхэдэйнгөө дүршэл гүйсэд халан абажа шадаагүй дээрэhээ, бираагүй hэм бшуу.

— Мүнөө тэрэ заншал хубилжа, залуу боксёрнууд ехэ ринг дээрэ гарадаг болобо. Энэ жэлдэ эдэнэрэй хоорондо ямар мүрысөөнүүд үнгэргэгдэхэнь хаб?

— Нэгэдэхеэр. ерээдүйн олимпийцүүдтэ зорюулагдаhан тусхай мүрысөөнүүдые дурдаhуу: Петрозаводскдо февраль hарада зулуушуулай дунда ороной түрүү hуури эзэлхын, мүн республикануудай суглуулагдамал командануудай хоорондо СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ хабаадагшад хоёр бүлэг боложо хубааралд — Ташкент, Баку хотонуудта октябрь hарада рингдэ гараха. Энэ мүрысөөндэ hаял хори хүрэжэ ябаhан боксернууд хабаадаха байна. Энээнhээ гадна, уласхоорондын олохон мүрысөөнүүдтэ залуушуулнай хабаадалсажа, гадаадын оронуудай боксёрнуудай дүршэлтэй танилсаха зэргэтэй. Үнгэрэгшэ жэлэй декабрь hарада Ленинград хотодо үнгэргэгдэhэн уласхоорондын мүрысөөнэй рингдэ манай ороной залуушуул гаража, юhэн оронуудай эрхим мастернуудтай, тэдэнэй дунда Кубаhаа ерэhэн Олимпиин нааданай чемпионуудтай уулзаhан байна. Мүн Минскдэ (апрель), Алма-Ата хотодо (сентябрь) уласхоорондын ехэ мүрысөөнүүд үнгэргэгдэхэ. Манай ерээдүйн олимпийцүүд Голландиин, Болгариин, Германиин Демократическа Республикын, Польшын, Югославиин, Румыниин ниислэл хотонуудта үнгэргэгдэхэ уласхоорондын заншалта мүрысөөнүүдтэ хабаадалсаха түсэбтэй.

— СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ залуушуул аха нүхэдтэйгөө уулзажа шадаха ха гү?

— Тиимэ даа, тиимэ Ороной эрхим бээлэйн нэрэ зэргэдэ алишье наhанай боксёр хүртэхые эрмэлзэхэ байhаниинь мэдээжэ. СССР-эй 1973 оной түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн урдынхидаал адли хабар үнгэргэгдэхэ бэшэ, харин намар (ноябрь hарада, Виньнюс хотодо) үнгэргэгдэхэ болобо. Юуб гэхэдэ зарим тренернүүд хабарай мүрысөөнүүдэй hүүлээр боксёрнуудтайгаа хүсэд мүрысөө, hорёо үнгэргэхэеэ болидог байна гэжэ тодоруулагдаа. Тиимэhээ мүнөө тэдэнэр бүхэли жэл соо шахуу hорилго, мүрысөөнүүдые үнгэргэжэ байха болобо.

— Зүгөөр байгша оной июнь hарада Европын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болохонь ха юм. Энэ мүрысөөндэ оронойнмай суглуулагдамал команда ямар гуримаар бүридхэгдэхэ болоноб?

— Мартын 20-hоо 25 болотор Львов хотодо оронойнмай эрхим боксёрнууд хаба шадалаа туршалсаха. Энэл мүрысөөнэй дүнгөөр ороной мнай суглуулагдамал команда бүридхэгдэжэ, Белградта үнгэргэгдэхэ Европын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадалсаха байна. Мүн Львов хотодо болохо мүрысөөнэй урда тээ оронойнмай эрхим боксёрнууд СССР—США гэhэн заншалта уулзалгада хабаадалсахань. Энэ уулзалга океанай саана январиин 27-до Лас-Вегас хотодо үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Энээнhээ гадна СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд үшөө хоёр уулзалга США-да үнгэргэхэ болонхой.

— Дэлхэйн эрхим боксёрнууд хоорондоо мүрысөө үнгэргэhэй гэжэ спортдо дуратайшуул үнинэй хүсэнэ...

— Боксёрнуудай (профессионалнуудые хэлэнэгүйбди) дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэхэ мүрысөөн тухай асууна гээшэ гүт? Тиимэ; одоошье hүүлэй hүүлдэ тусхай тогтоол абтанхай. Байгша ондо Японой Осака хотодо тиимэ мүрысөөн түрүүшынхеэ үнгэргэгдэхэ болонхой. Боксдо дуратайшуулай уласхоорондын ассоциаци дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй шэгнүүр бүхэндэ найман хүн хабаадаха гэhэн шиидхэбэри абаба. Дэлхэйн түрүү hуури эзэлхэ мүрысөөндэ найман бэрхэ боксёр яагаад шэлэгдэхэ гээшэб? Мүнөө нимэ тогтоол абтанхай: мүрысөө үнгэргэхэ болоhон Япон бүхы командаараа хабаадаха юм. Тинхэдэ үлэhэн шэгнүүртэн бүхэнэй эзэлэгдээгүй долоон hуурие бүлэг нэгэдэлнүүдэй спортсменүүд эзэлхэ болоно. Жэшээнь, Европын оронууд хоёр-хоёр hуури эндэ абаха зэргэтэй. Тиин Белградта, Европын түрүү hуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ хабаадагшадhаа кандидадууд тодоруулагдаха юм. Тиимэhээ Европын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэhэн боксёрнууд, мүн энэ нааданда хабаадалсаhан нэжээд боксёр (шэгнүүртэн сооhоо) дэлхэйн түрүү hуури эзэлхэ мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэтэй болоно. Зүгөөр энэ мүрысөөндэ хабаадаха спортсменүүдые уласхоорондын тусхай комисси шэлэн абаха юм. Дэлхэйн түрүү hуури эзэлхэ мүрысөөндэ хабаадалсаха гээ hаа, Белградта үнгэргэгдэхэ нааданда эрхим амжалта туйлаха зэргэтэйбди. Осака хотодо үнгэргэгдэhэн мүрысөөнэй hүүлээр, дэлхэйн түрүү hуури эзэлхэ наада саашадаа хайшан гээд, ямар болзорто үнгэргэдэг болоо hаа, hайн бэ гэжэ хэлсэхэ байна. Магад жэл бүхэндэшье үнгэргэхөөр шиидхэбэри абтажа болохо.

(АПН).

ТОБШОХОНООР...

ЛВРЗ-гэй спортын клубай санашад трамплинhаа hүрэлгөөр хоорондоо мүрысэбэ. ЛВРЗ-гэй санын баазын директор Р. Якупов түрүүлэн hүрэхэдөө, 30 метрэй тэмдэг дээрэ буужа, мүрысөө нээбэ. Хоёрдохи, гурбадахи ээлжээндэ hүрэhэн Беседин Красников хоёр 38,5, 39 метртэ буужа, тус тустаа 97 баллтай болоно.

Бусадhаа hүүлдэ hүрэhэн Владимир Бойков 39,5 метрэй тэмдэг дээрэ буужа, түрүү hуури эзэлбэ. Тэрэ удаадахи hүрэлгэдөө үшөө саана — 40,5 метртэ буужа, дүн хамтаданъ 203,5 баллтайгаар түрүүлбэ. Нүгөөдэ — Красников, Беседин гэгшэд удаадахи хоёр hууриин түлөө хоорондоо мүрысэбэ. Эндэ Красников эрхимлэжэ, хоёрдохи hуури эзэлээ.

Эдиршүүлэй дундаhаа Бойковой дүү хүбүүн Василий дүн хамтаданъ 187 баллтай боложо, түрүү hуури эзэлhэн байна.

***

Физкультура. спортын городской комитет өөр хоорондын дунда классическа барилдаагаар түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөө үнгэргэбэ. Хотын 57 бүхэшүүл энэ үдэр хоорондоо барилдажа гараба. Эдэнэр сооhоо Г. Алексеев, А. Садыков, В. Судалковский, С. Ивасюк, Г. Манжуев, В. Налабардан, А. Порываев гэгшэд түрүү hуури эзэлбэ.

М. БОРИСОВ.

ҺАЙН ДҮН

Россин Федерациин 25 область. хизаар болон автономито республикануудай 250 спортсмен Москвада сугларжа, «Ажалай Резервын» Россин соведэй түрүү hуури эзэлхын түлөө хүнгэн атлетикээр үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ хабаадалсаба. 1955—1957 онуудай эдиршүүл эндэ мүрысөө.

Республикымнай командын долоон гэшүүн эндэ hайн дүн туйлахые оролдоо. Индустриально-багшын техникумэй нэгэдэхи курсын студент С. Коробейников 1500 метрэй зайда урилдажа, 25 хүнэй дундаhаа дүрбэдэхи hуурида гараа. Тэрэ зайгаа 4 минута 11,5 секунда соо гаталжа, өөрынгөө эрхим саг харуулба. Тэрээнтэй сугтаа hурадаг Г. Унагаев 400 метртэ урилдахадаа, 54,3 секунда харуулhан байна. 51-дэхи hургуулиин hурагша П. Яковлев ехэ мүрысөөндэ түрүүшынхеэ хабаадалсабашье, удаахан сагай туршада түрүүлжэ ябаа. Зүгөөр хоёр дүхэригэй үлөөд байхада, гурбан хүндэ хүсэгдэжэ, дүрбэдэхи hуурида гараа. Тэрэ 3000 метрэй зайе 9 минута 25,4 секунда соо гаталаа.

Индустриально - багшын техникумэй студент А. Утюжинов 175 сантиметр үндэрые харайгаа. 50-дахи. 25-дахи hургуулинуудай hурагшад А. Левитин. В. Конечных. 13-дахи ГПТУ-гай hурагша В. Подберезский гэгшэд 170 сантиметр үндэрые гаталhан байна.

Иигэжэ Буряадаймнай спортсменүүд яhала hайн амжалта туйлажа шадаба.

Б. МИРОМАНОВ.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

Шэнэ гайхамшаг илалта

БЕРЛИН. «Луноход-2» гэжэ өөрөө ябадаг автомат аппарат Һарын нюруу дээрэ абаашажа буулгаhан «Луна-21» гэжэ станциин дорьбоогүй зөөлэхэнөөр бууhан тухай ТАСС-ай мэдээсэмсээр, ГДР-эй информациин албан зургаанууд энээн тухай үргэнөөр мэдээсэhэн байна.

Совет шэнэ туршалга СССР-тэ замбуулин дайда шэнжэлэлгын эрдэм наукые амжалтатайгаар, шууд сэхээр хүгжөөлгын үшөө нэгэ гэршэ болоно гэжэ ГДР-эй радио ба телевидениин мэдээсэлнүүд дотор тэмдэглэгдэнэ.

УЛААН-БААТАР. «Совет замбуулинай шэнэ аппарат —Һара дээрэ» — гэhэн мэдээсэл бүхы Монгол орон соогуур тараба. «Луна-21» гэжэ станциин дорьбоогүй зөөлэхэнөөр бууhанай hүүлээр «Луноход-2» гэжэ өөрөө ябадаг аппарат Һарын нюруу дээрэ табигдаа. Энэ хадаа Һарые шэнжэлхэ талаар Советскэ Союзай туйлаhан шэнэ амжалта болоно гээд Улаан-Баатарай радио тэмдэглэнэ. Энэ нарижуулан hайжаруулагдаhан аппарат Һарын нюруу шэнжэлгые үргэлжэлүүлхэ юм.

ПАРИЖ. Совет наука, техникын шэнэ амжалта — «Луноход-2» гэжэ аппарадые Һарын нюруу дээрэ абаашаhан «Луна-21» гэжэ автомат станциин дорьбоогүй зөөлэхэнөөр бууhан тухай мэдээсэлнүүдые Франциин радиостанцинууд, Франс Пресс агентство дамжуулна.

Энэ амжалтые шэнжэлэн тайлбарилжа, ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, Францидахи замбуулинай шэнжэлгэнүүдые хэхэ национальна түбэй генеральна директор Мишель Бинье иигэжэ мэдүүлбэ:

«Замбуулинай дайда шэнжэлэлгэдэ совет эрдэмтэдэй туйлаhан үшөө нэгэ ехэ амжалтаарнь тэдэниие халуунаар амаршалнаб. Францида бүтээгдэhэн лазерна түхеэрэлгын «Луноход-2» гэжэ, станцида табигдаhаниинь намда ехэл аятай байна. Замбуулинай дайда шэнжэлхэ талаар Франциин ба Советскэ Союзай хоорондохи харилсаан амжалтатайгаар хүгжэжэ байна...»

(ТАСС).

МОНТЕВИДЕО

УРУГВАЙН КОММУНИСТНУУДАЙ КОНФЕРЕНЦИ

ТАСС

Хархис хүсэнүүдэй харата ябуулгануудта эсэргүү тэмсэлээ шангадхахыень, ороноо хүгжөөлгын демократическа замда орохын түлөө тэмсэхыень Уругвайн Коммунис партиин эндэ болоhон конференцидэ хабаадагшад уряалба.

1973 ондо партиин ажал ябуулга эдэбхижүүлхэ асуудалнуудые, партиин зэргэ бэхижүүлхэ хэмжээ ябуулганuудые коммунистнууд зүбшэлбэ. Уругвайн Коммунис партиин ЦК-гай эмхидхэлэй асуудалнуудые шиидхэдэг секретарь Альберто Суарес конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, орон доторхи ангиин тэмсэлэй улам шангадажа байhые тэмдэглэбэ.

Хархис хүсэнүүд засаг гартаа абажа магадгүй, тиимэhээ хүгжэлтын демократическа замда орохыень зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүдые элидхэлшэ уряалба.

Нёдондо жэл Уругвайн Коммунис партиин зэргэ нилээд нэмээ hэн гэжэ Альберто Суарес мэдээсээ. Партиин шэнэ гэшүүдэй хахадhаа олонхинь хүдэлмэришэд юм. Эрхэнүүдэйнгээ түлөө тэмсэлдэ арад зониие нэгэдхэхэ хэрэгтэ Уругвайн түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй нэгэдэл ехэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

Мартин Лютер Кингын түрэhэн үдэр

ТАСС

Эб найрамдалай Нобелевско шангай лауреат, негрнүүдэй аша туhын ба эрхэнүүдэй түлөө элитэ ехэ тэмсэлшэ, расис хүлhэнэй алууршанай hомондо дайрагдажа, 1968 оной апрельдэ баатарай үхэлөөр унаhан Мартин Лютер Кингын түрэhэн үдэрые американ негрнүүд, США-гай түрүү үзэлтэй олониитэ үргэнөөр тэмдэглэбэ. Тэрэнэй дурасхаалда зорюулагдаhан митингнүүд, суглаанууд Вашингтондо, Нью-Йоркдо, Атлантда. мүн США-гай бусад олон хотонуудта болоо. Мартин Лютер Кингдэ памятник Чикаго хотодо нээгдээ.

Январиин 15-да олон ар баад хотонуудта hургуулинууд, эмхи зургаанууд хүдэлөөгүй. Расизмда, үндэhэ яhанай илгаа гаргалгада. Америкын хара арhатай хүнүүдые дарлан мүлжэлгэдэ эсэргүү тэмсэлдэ ами наhаяа үгэhэн хүнэй дурасхаалые олон миллион зон ёhолон хүндэлhэн байна.

НЬЮ-ЙОРК

ООН-ой АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

ТАСС

Панамын правительствын гуйлтые хараада абажа, Соведэй нүүдэл сессиие байгша оной мартын 15-hаа 21 болотор Панамада үнгэргэхэ дурадхалыень ООН-ой Аюулгүйн Совет hайшаагаа.

Уласхоорондын эб найрамдал, аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, ООН-ой Уставай дүримүүдэй, ёho гуримуудай, арадуудай өөhэдыгөө өөhэдөө тодорхойлхо, гүрэнүүдэй бэеэ даахан ба аюулгүй байдалые наринаар сахиха тогтоолнуудай үндэhөөр Латиин Америкэдэ уласхоорондын харилсаа холбоо байгуулха асуудалнуудые Аюулгүйн Соведэй нүүдэл сесси дээрэ хаража үзэхые Панамын правительство дурадхаhан юм.

ООН-ой гэшүүд — Латиин Америкын бүлэг оронууд. мүн бусад олон гүрэнүүд Панамын правительствын гуйлтые дэмжэбэ.

Аюулгүйн Соведэй заседаниие Панамада үнгэргэхэ тухай дурадхалые совет делегаци эдэбхитэйгээр дэмжээ. Аюулгүйн Соведэй сессиие Латиин Америкэдэ үнгэргэхэдөө, энэ түбиин арадуудай зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэhэн асуудалнуудтай Совет hайнаар танилсаха байна гэжэ СССР-hээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Я. А. Малик тэмдэглэбэ.

Аюулгүйн Соведэй заседаниие Панамада үнгэргэлгые гансал Холбоото Штадуудай делегаци буруушааhан байна. США-hаа ООН-ой дэргэдэ байдаг түлөөлэгшэ Дж. Буш заседаниие Панамада үнгэргэхэ хэрэг хойшо татахые оролдоо. Теэд нэгэшье делегаци Бушай үгые тоогоогүй.

НЬЮ-ЙОРК

ООН-ой Генеральна секретариин мэдүүлгэ

ТАСС

Вьетнамдахи дайе болюулха ба амгалан байдал hэргээхэ тухай хэлсээндэ дары түргөөр гар табиха шухала гэжэ ООН-ой Генеральна секретарь Курт Вальдхайм мэдүүлээ.

«Вьетнамай асуудал байлдаанай талмай дээрэ бэшэ, харин хөөрэлдөөнүүдэй столой саана шиидхэгдэхэ ёhотой». — гэжэ Вальдхайм мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

ТОКИО

СПЯ-гай хараа түсэбэй проект

ТАСС

Аюулгүй байдал сахиха тухай япон-американ договорые усадхахын түлөө, Японой сэрэгэй хүсэ шадалые арьбадхалгада эсэргүү. ороной эб найрамдалта конституци сахин хамгаалхын түлөө. демократиин түлөө тэмсэлээ Японой социалис парти үргэлжэлүүлхэ юм гээд Японой социалис партиин 1973 ондо бэелүүлхэ политическэ хараа түсэбэй эндэ тунхаглагдаhан проект дотор хэлэгдэнэ.

Парламентын дээдэ палатада 1974 ондо үнгэргэгдэхэ hунгалтын. байгша оной зун Токиогой муниципалитедтэ болохо hунгалтын үедэ Японой социалис парти илалта туйлахые хараална гээд энэ проект дотор тэмдэглэгдэнэ. Эдэ hунгалтануудта илалта туйлахадаа, нэгэдэмэл фронт ба правительствада ороогүй бүхы партинуудай түлөөлэгшэдhөө бүридэhэн арадай холимог правительство байгуулха гэhэн зорилгоёо социалис парти бэелүүлхэ байна.

ПАРИЖ

Парижда уулзалга болобо

ТАСС

Вьетнамай асуудалаар Париждахи зүблөөндэ хабаадалсажа байhан ДРВ-гэй, США-гай делегацинуудай экспертнүүдэй ээлжээтэ уулзалга Париж шадархи Сен-Ном-Ля-Бретеш хотодо болобо. ДРВ-гэй зүгhөө—ДРВ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Нгуен Ко-Тхать, США-гай зүгhөө — гүрэнэй секретариин туhалагшын орлогшо У. Салливен уулзалгада хабаадаа.

ПАРИЖ

ИНДОХИТАДТАХИ БАЙЛДААНУУД

ТАСС

Дахуулнуудай армиин бэхилэлгэнүүдтэ Урда Вьетнамай Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд шанга сохилто хэнэ.

Үнгэрhэн үдэрнүүдтэ Меконг мүрэнэй адагта, Урда Вьетнамай ниислэл хотоhоо баруун-урдуур, Кюэшон голдо, Бинь-динь провинцида, эрье шадарай нютагуудта илангаяа шанга байлдаанууд болоо. Эндэ болоhон тулалдаануудай үеэр дайсан ехэ гээлтэ хоролтодо оробо.

Лаосой ниислэлhээ баруун-хойгуур болоhон байлдаануудай үеэр Лаосой Арадай-сүлөөлэлгын армиин сэрэгшэд Муонгкаси гэжэ hуурин шадар эшээлhэн Вьентьянай сэрэгүүдэй бэхилэлгэнүүдтэ амжалтатай хэдэн добтолологонуудые хэбэ.

Ороной урда районуудта шанга тулалдаанууд боложо үргэлжэлhөөр. Дайсан Сараван гэжэ провинциин түбые эзэмдэхээр hэдэбшье, урагшагүйдөө.

Камбоджоhоо абтаhан мэдээсэлнүүдэй ёhoop, январиин 16-да стратегическэ шухала үүргэтэй хоёрдохи харгы шадархи Свайпрей гэжэ тосхондо эшээлhэн Пномпениин сэрэгүүдэй бэхижэлгэнүүдтэ патриотическа хүсэнүүд шанга добтолго хэбэ.

Камбоджоhоо урдуур байдаг Такео провинцида шэбээлhэн дайсанай бэхижэлгэнүүдтэ патриодууд добтолжо үргэлжэлhөөр.

ХАНОЙ. (ТАСС). Январиин 5-hаа 12 хүрэтэр Куангчи провинцида, 128-дахи үндэр шадар. Тичыонг, Нюле гэжэ тосхонууд шадар болоhон байлдаануудай үеэр Урда Вьетнамай Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд дайсанай 1000 гаран солдадые хүлhөөнь буулгаа. Тиихэдээ 17 бронетранспортер, 24 ехэ буу hандаахан. дайсанай 5 самолет буудажа унагааhан байна.

Январиин 7-ной hүни Бьенхоа провинцидахи дахуулнуудай армиин Лонгбин гэжэ баазые патриодууд артиллереэр буудахадаа, түлишэ хадагалдаг ехэ склад тэhэлбэ. Сайгон командованиин мэдэрhэнэй ёhoop, авиационно 500.000 литр түлишэ hалаhан байна.

НЬЮ-ЙОРК

Сагаан байшангай шиидхэбэридэ ондо ондоогоор хандана

ТАСС

ДРВ-гэй 17-дохи параллельhээ хойгуурхи нютагуудые бомбодолгоёо, портнуудтань минэ табилгаяа болюулха тухай США-гай правительствын шиидхэбэридэ уласхоорондын ба американ олониитэ, политическэ ажал ябуулгашад ондо ондоогоор хандаба. Нэгэ талаhаа, энэ хадаа сэрэгэй ябуулгануудые болюулха тухай хэлсээ баталгалгада хэгдэhэн тодорхой алхам болоно гэжэ тэмдэглэнэ. Нүгөө талаhаа, бомбодолгонуудые болюулха тухай США нэгэнтэ бэшэ мэдүүлгэ хэhэн аад, өөhэдынгөө хараа бодолоор эдэ харата ябуулганууда hэргээн, үнгэргэгдэжэ байhан хөөрэлдөөнүүдые таhалдуулhан байха юм.

Сагаан байшангай шиидхэбэри тохёолдоhон ушар байдалые заhаруулха түрүүшын алхам болоно гэжэ сенадай комиссиин ба зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэрэгүүдые эрхилхэ албан зургаанай түрүүлэгшэ Дж. Стеннис сэгнэнэ. Вьетнамдахи дайе болюулха ба амгалан байдал hэргээхэ тухай хэлсээндэ дары түргөөр гар табиха тухай эрилтэтэйгээр «Нью-Йорк таймс» газетэ радекционно статья соогоо Холбоото Штадуудта хабаадана.

ЮПИ агентствын мэдээсэhэнэй ёhoop, Швециин гадаадын хэрэгүүдэй министр К. Викман тус агентствэдэ интервью үгэхэдөө. ДРВ-е бомбодолгоёо болюулhаарнь сэдьхэлээ ханажа байhанаа мэдүүлээд, энэ шиидхэбэри «Париждахи хөөрэлдөөнүүдтэ амжалтын туйлагдаха байhые гэршэлнэ» гэжэ тэмдэглэбэ.

ВАШИНГТОН

Хөөрэлдөөнүүд үргэлжэлнэ

ТАСС

Сагаан байшангай мэдүүлhэнэй ёhoop, ДРВ-гэй түлөөлэгшэдтэй нюуса хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлхын тула национальна аюулгүйе сахиха талаар США-гай президентын туhалагша Г. Киссинджер hаяар Париж бусаха юм.

Национальна аюулгүйе сахиха талаар президентын туhалагшын орлогшо генерал А. Хейг Сайгондо ошожо, сайгон хархис засагые толгойлогшо Тхиеутай уулзаба.

Хэблэлэй мэдээсэhэнэй ёhoop, мүнөө үедэ Парижда үнгэргэгдэжэ байhан хөөрэлдөөнүүдтэ зүбшэлэлдэдэг хэлсээнэй проектые А. Хейг Сайгон абажа ошоhон юм.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй 1973 оной социалис уялганууд. ТАСС-ай hүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Һиилэн бүтээгдэhэн портрет» — Л. Левченкын статья. Партийна хронико. Редакцида ерэhэн бэшэгүүдээ.

Гурбадахи хуудаhанда: РСФСР-эй Зүүн районуудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй агрономическа зүблөөнhөө.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: Элдэб hонин. Спорт.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

14.35 — Һүүлэй hонин

15.00 — «Орлёнок» телестудида Советскэ Союзай хоёр дахин Герой И. Д. Папанинай эдир корреспондентнүүдтэй уулзалга.

Улаан-Үдэ харуулна:

16.00 — 16.10 — «Со[вет] спорт» — киножурнал.

«Орбита» харуулна:

16.10 — «Би, арбан ... гаатайб» — паспортнуу... баяр ёhололой оршон байд... да барюулга. 17.45—Үн... **телевидени.** «Тринадц... стульев» гэжэ зүжэгүү... телевизионно театр. 19.00 «Время» — мэдээсэлэй п... грамма.

Улаан-Үдэ харуулна:

19.30 — «Альтаир» ... ахамад классай hурагшад... телеклуб. 20.05 — «Эб ... hаралга, хүшэр хүндэ б... далда оруулха гэhэн Пе... нэй гадаадын полити... (Буряадаар хөөрэлдөө... 20.25 — Бүхэсоюзна ... зугаата киножурнал «Ф... тиль». 20.35 — «Үдэш... Улаан-Үдэ» — телегазет... 21.15 — «Танай номой ... та». 21.35 — Һүүлэй hон... (буряадаар). 21.50 — «Академик Иван Павлов» — урян hайханай фильм.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММ[А]

«Орбита» харуулна:

19.30 — Дж. Пуччини... оперо. — «Чио-Чио-Сан».

Элдэб hонин

Башни «малгайгаа» үмдэ...

Эстониин нигулистдахи ... мын байшан хуушан тухай ... оруулагдан шэнэлэгдэбэ. ... рэнэй башнинь үнгэрhэн ... най үедэ hандаргагдаhан ... hонирхолтой архитекту... памятник XIII—XV зуун ... лэй үедэ, далайгаар ябаhан ... суудa гараhан Николайн (...гулай) дурасхаалда табиг... hан байгаа. Оронойнмай ... тоото инженернүүд башни... оройдохи шорогор ургые ... шэнь үргэжэ гаргаха дур... хал оруулhан байна. Лени[н]градай «Севзапстальконстру[к]ция» гэжэ управлениин бү... мэргэжэлтэдэй оруулhан ... радхал үлүү hайн байба. Ти... мантан томо кранаар 50 т... нын шэгнүүртэй булад ар... 50 метр үндэртэ үргэжэ га... гагдаhан байна. Удаань х... жэлэй турша соо тэрэ арма... модоор бүхэлжэ, шэрдэхэ ба... тай бологдоhон юм.

Дунда зуун жэлнүү... үеын искусствын музей му... ашаглалгада ороhон шу... энэ байрада байгуулагда... болонхой. Башнинь, хэд... зуун жэлэйхидэл адли, дала... суднануудта hайн хараа бо... жо үгэхэ байна.

Хадын гүрөөhэ[д] хамгаалагдана

Киргизэй хомор боло... амитадай аймагай түлөөлэг... — элик гэжэ хадын гүрөө... нүүдые энэ жэлдэ тусга... хамгаалалгада абаха ушар ... лоо. Ушарынь гэхэдэ, янв... hарада Таласска хүтэл шэ... нүүдтэхи заповеднигтэнь ... hан ехээр орожо, элигүү... тунга бэлшэридэээ ошоходоо... хүшэр болоо ха юм.

Сэбэр hайхан ангуу... хамгаалха хэрэгтэ хүнэй т... hаламжа хэрэгтэй боло... Тиин нютагай ангуушад э... нарые хамгаалхын тула а... гуудай ябадаг зүргэ хүр с... hанhaa сэбэрлэжэ, харгы га... гажа үгэhэн, дабhа, үбh... концентрат зөөжэ асарhа... байна.

Мүнөө элигүүд шэрүүн ул... рилтай хададаа эрхим hа... байдалтай болобо.

Хомхойржо ябаhаар

Пенсионер Т. К. Бандук... мульhэн дороhоо загаhа бар... ха ехэ дуратай юм. Һаяхан т... рэнэй хахуулида хоёр сурх... нэгэ доро орожо гайхуулб... Юуб гэхэдэ, килограмм шах... шэгнүүртэй түрүүшынгээ су... хай татажа ябатарнь, тэр... ниинь үшөө томо—табан к... лограмм шэгнүүртэй сурх... шүүрэhэн байгаа. Тиин олз... орхихо дурагүй мяхаша су... хай соолго сооhоо татагда... гаргагдахадаа, ангуушани... ехэтэ баясулаа, hонирхуула... шье ха.

(ТАСС).

Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү США-гай hаяын агааран добтолгонууд американ авиациин энэнээ урдахи бүхы аюулта үйлэ хэрэгүүдhээ бүри зэрлиг муухай байба. Хойто Вьетнамай городууд дээрэ хаягдаhан бүхы бомбонууд Хиросима дээрэ хаягдаhан хоёр бомбоhоо үлүү хүсэтэй байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (баруун гарhаа) американ самолёт бомбодолгын hүүлээр өөрынгөө авианосецто бусажа ерэбэ. Зэрлиг бомбодолгын hүүлээр үлэhэн hандаргагданхай гэр байра, үхэhэн хүнүүд, үншэрhэн үхибүүд.

ВИА—ТАСС-ай фото.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефону[д]

г. Улан-Удэ. ул. Ле[нина] 35. Телефоны: редак[то]ра — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариат — 66-76, отделы: па[ртийной] жизни — 60-..., сельского хозяйства—64-3..., 63-86, пропаганды и агит[а]ции — 56-23, промышленно[]сти и строительства—61-3..., советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и ра[бо]селькоров — 67-81, инфор[]мации — 34-05, обществе[н]ная приёмная — 56-62, ма[]шинное бюро — 57-63, фо[]толаборатория — 33-61.

●Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-03340. Заказ № 133...